

**ECP-
EPN**

Platform voor de InformatieSamenleving

ECP-EPN
2009-2010

Jaarverslag

2009 | 2010

ECP-EPN

VOORWOORD

Arie van Bellen | directeur ECP-EPN

SLIMME ICT HELPT MAATSCHAPPELIJKE VRAAGSTUKKEN OPLOSSEN

Informatie- en communicatietechnologie is op vrijwel alle terreinen van de samenleving vernieuwend geïntegreerd in organisatieprocessen. Voorheen bestond de toepassing vooral uit de automatisering van bestaande processen en was ICT een tool voor efficiency. Maar dat is al lang niet meer zo: in toenemende mate gaan aan de implementatie ingrijpende innovaties vooraf die de werkprocessen optimaliseren. Die worden in technische zin mogelijk gemaakt door ICT.

Deze digitalisering ging bij bedrijven, zowel bij grote organisaties als binnen het MKB, en de overheid het afgelopen jaar onverminderd door, ondanks de economische en financiële crisis.

Een volgende stap in de integratie van ICT in de samenleving is de optimalisering van bedrijfsketens, over sectoren heen. De huidige bedrijfstakken zijn op een 'organische' manier gegroeid. Met de technologische mogelijkheden van nu – in het bijzonder de verwerkingssnelheid van gegevens en de beschikbaarheid daarvan op iedere locatie, de ICT – zouden ongetwijfeld andere clusters, ketens en netwerken zijn ontstaan en zou de inrichting efficiënter zijn geweest.

Zeker nu informatie- en communicatietechnologie steeds beter valt te benutten voor welk doel dan ook, mag in de visie van ECP-EPN de toepassing niet *technology-driven* zijn. Die moet maatschappelijke en (bedrijfs)economische doelstellingen dienen.

Deze 'slimme' toepassing van ICT – op verschillende terreinen aangeduid met het woordje 'smart': smart living,

smart metering, smart learning – zal helpen grote maatschappelijke vraagstukken het hoofd te bieden. Denk aan de mobiliteitstoename, de betaalbaarheid van de gezondheidszorg, de energieschaarste, de milieuproblematiek en watermanagement.

ECP-EPN | Platform voor de InformatieSamenleving wil vanuit zijn neutrale positie een bijdrage leveren aan het oplossen van deze problemen. Het platform zal dit onder meer doen door met relevante spelers deelvraagstukken te bespreken en daar aandacht voor te vragen. Zo gaat ECP-EPN het komend jaar workshops en discussiebijeenkomsten organiseren over e-health. Door goede voorbeelden te beschrijven en te verspreiden en stakeholders in de gezondheidszorg met elkaar in contact te brengen kunnen wij bijdragen aan versnelling van de invoering van zorg op afstand en aan ketenoptimalisatie. Die leiden tot kostenbesparing. Daarbij is zoals bij vele elektronische diensten de regulering van de privacyaspecten een randvoorwaarde en die zal in dit debat niet ontbreken.

Ook de mogelijkheden om door het inzetten van ICT het energiegebruik terug te dringen wil het platform agenderen, evenals het belang van het bevorderen van de invoering van flexibel werken. Dat kan bijdragen aan inperking van mobiliteit en verhoging van de productiviteit en groei van de economie.

Evenals in de voorgaande jaren heeft het platform in 2009 deelnemersbijeenkomsten, workshops en debatten georganiseerd, en personen en organisaties met elkaar in contact gebracht op nationaal niveau. ECP-EPN biedt

door deze activiteiten deskundigen, beslissers en opinie-leiders in het bedrijfsleven, de overheid, maatschappelijke organisaties, de wetenschap en in de politiek, een informeel gespreksplatform. Zij hebben gelegenheid precompetitief kennis uit te wisselen bijvoorbeeld met het doel te komen tot afspraken over het opzetten van innovatieve diensten of benodigde standaarden voor interoperabiliteit.

Zo is in 2009 de behoefte verkend te komen tot een onafhankelijk platform op het gebied van Internetveiligheid. Dat is in december opgericht en heeft als doel in samenwerking met marktpartijen en overheid een structurele bijdrage te leveren aan de verbetering van internetveiligheid voor de consument. Dit Platform Internetveiligheid, dat is ondergebracht bij ECP-EPN, biedt een neutrale plaats voor een dialoog op strategisch niveau die zal leiden tot concrete afspraken en initiatieven.

ECP-EPN heeft het afgelopen jaar eveneens uiteenlopende projecten uitgevoerd. Die staan in dit jaarverslag kort omschreven. Een voorbeeld is het publiekprivate Digivaardig & Digibewust. ICT toepassen voor economische groei is zeker belangrijk, minstens evenzeer van belang is dat iedereen volwaardig aan de samenleving kan deelnemen. Groepen met onvoldoende competenties om mee te komen in de gedigitaliseerde maatschappij leren in dit project nieuwe vaardigheden.

Op 24 november maakte de Europese Commissie bekend dat zij een consultatieronde gaat houden over haar strategie (EU 2020 Strategy) om te komen tot een krachtige duurzame economie evenals een samenleving waarin iedereen

beschikt over voldoende (digitale) vaardigheden om daar volwaardig aan deel te nemen. ECP-EPN zal de opvattingen van het platform, mede geformuleerd naar aanleiding van de debatten die het organiseert en de onderzoeken die het verricht, in deze ronde inbrengen.

Voor ECP-EPN was 2009 ook een bijzonder jaar: het eerste waarin de samenwerking tussen de platforms ECP.NL en EPN geïntegreerd vorm kreeg. Deze bundeling van krachten heeft in alle opzichten bijgedragen aan het effectief vervullen van de genoemde rollen. Ook in 2010 zal het platform in concrete projecten publiekprivate samenwerking tussen partijen bevorderen. ECP-EPN draagt daarmee bij aan het realiseren van de randvoorwaarden om informatie- en communicatietechnologie optimaal te kunnen benutten en zo het welzijn in Nederland te vergroten en onze concurrentiepositie te versterken.

mr. A.J.M. van Bellen
directeur ECP-EPN

INHOUDSOPGAVE

	VOORWOORD	2	H2 MAATSCHAPPIJ	12
	INHOUDSOPGAVE	4	INTERVIEW TINEKE NETELENBOS	12
	INTERVIEW WIM DEETMAN	6	DIGIVAARDIG & DIGIBEWUST	13
			EUROPESE SAMENWERKING	14
H1	OVER ECP-EPN PLATFORM VOOR DE INFORMATIESAMENLEVING	7	SAMENWERKING MEDIAWIJSHEID EXPERTISECENTRUM	15
	ECP-EPN	7	POSTBUS 51 CAMPAGNE 'VEILIG INTERNETTEN HEB JE ZELF IN DE HAND'	15
	DEELNEMERS	8	CAMPAGNE INTERNET BOOT CAMP - NOOIT MEER VRAGEN HOE HET ZIT MET INTERNETTEN	16
	RAAD VAN ADVIES	9	KLIK EN TIK - HET INTERNET OP	17
	BESTUUR	10	CYBEROUDERS, VERKEERSOUDERS OP DE DIGITALE SNELWEG	17
	MEDEWERKERS	11	DE DIGIRAAD	17
			SAFER INTERNET DAY	19
			ESAFETY PAKKET	19
			SENIOREN INSPIREREN	20
			ONDERNEMEN MET SOCIALE NETWERKEN	20
			VEILIG ONDERNEMEN, DE DIGIBAROMETER	21
			I-COACH	22
			AFSPRAKEN OVER INTERNETVEILIGHEID	22
			PRIVACY IN DE INFORMATIESAMENLEVING	23
			EEN KWESTIE VAN VERTROUWEN?	24
			INTELLECTUEEL EIGENDOMSRECHT	24

H3	CONCRETE TOEPASSINGEN	26	H4	TRENDS EN DOORBRAGEN	34
	INTERVIEW PROF. DR GERARD VAN OORTMERSSEN	26		INTERVIEW PROF. DR PAUL SCHNABEL	34
	ELEKTRONISCH FACTUREREN	27		KWALITEITSLABELS VOOR WEBSITES	35
	OPEN MOBIEL INTERNET	28		ICT EN ENERGIEBESPARING	35
	HET MKB DIGITAAL IN VERBINDING	29		GEZONDHEIDSZORG EN ICT	36
	E-HERKENNING VOOR BEDRIJVEN	29		VIRTUELE WERELDEN	36
	INTERNETADRESSEN RAKEN OP, VAN IPV4 NAAR IPV6	30		FLEXIBEL WERKEN ALS IMPULS VOOR ECONOMIE	37
	XBRL	30		RENDEMENT VAN ICT	37
	EEN DIGITALE IDENTITEIT OP INTERNET	31		NOTICE & TAKEDOWN	38
	OPEN STANDAARDEN (NOIV)	32			
	WEBRICHTLIJNEN	32	H5	COMMUNICATIE	39
	INTERNATIONALE VERTEGENWOORDIGING IN DE UN/CEFACT	33		PERS	39
	EXPERTGROUP E-BUSINESS STANDARDS (NEBES)	33		WEBSITES	39
				NIEUWSBRIEVEN	40
				PUBLICATIES	40
				EVENEMENTEN 2009	40
				Jaarcongres ECP-EPN	41
				World Congress on Information Technology (WCIT) 2010	43
				DEELNEMERS & KENNISPARTNERS	44
				COLOFON	46

INTERVIEW

Wim Deetman | lid Raad van Advies

INTEGRATIE ICT NOG LANG NIET TEN EINDE

HOE KIJKT U AAN TEGEN HET GEBRUIK VAN ICT IN ONZE MAATSCHAPPIJ?

"ICT is doorgedrongen in de haarvaten van de samenleving en de toepassing van ICT heeft meer impact gehad op de samenleving en het persoonlijk leven van mensen dan welke technologie ook. Deze 'doordeseming' met ICT is volgens mij nog lang niet ten einde en zal steeds meer aspecten van het individuele en maatschappelijk leven beïnvloeden. Zonder IT is naar mijn beleving de westerse samenleving met haar welvaart ondenkbaar, en zonder verdere ontwikkeling van deze technologie ook onhoudbaar. ICT-innovatie is voor het Westen en niet in de laatste plaats ook voor Nederland, het belangrijkste antwoord op de toenemende concurrentie van de opkomende economieën in Azië en andere continenten en landen in de wereld."

WAT IS DE ROL VAN ICT IN HET PUBLIEKE DOMEIN?

"Als ik kijk naar het publieke domein zie ik op dit moment vele snelle ontwikkelingen, in de overheidsdienstverlening, de gezondheidszorg, in het onderwijs enzovoort. De veranderingen op het laatste terrein heb ik de afgelopen jaren met extra belangstelling gevolgd. Als minister van onderwijs, dat was eind jaren tachtig, was ik al sterk voorstander van het gebruik van ICT. Voor het efficiënt afnemen van toetsen bijvoorbeeld. Met de komst van internet en Kennisnet is de integratie van ICT in het onderwijs echt goed op gang gekomen en ook veranderd. De leraar merkt nu bijvoorbeeld dat zijn leerlingen hem vaak ver voor zijn in het benutten van de nieuwe media voor het verkrijgen van informatie. Vinden ze via Google niet wat ze zoeken, dan klikken ze op Wikipedia en zo nodig vragen ze in Hyves of via MSN, Twitter of andere sociale netwerken wie hun kan vertellen wat ze willen weten."

HOE BESCHOUWT U DE ONTWIKKELINGEN IN DE ZORG?

"Op het terrein van e-health wordt vooruitgang geboekt. In verschillende regio's worden op dit moment ketenafspraken gemaakt voor de behandeling van aandoeningen zoals diabetes en hartfalen. Huisartsen, specialisten, fysiotherapeuten en thuiszorginstellingen verenigen zich in stichtingen die de totale zorg rond een aandoening organiseren en coördineren. Cruciaal voor het slagen hiervan zijn dan de ondersteunende ICT-systemen. Die maakt gegevensuitwisseling mogelijk en daarmee het gezamenlijke functioneren binnen het project. Zowel het landelijk Elektronisch Patiëntendossier (EPD) als e-health-toepassingen ontwikkeld door bedrijven zullen een bijdrage leveren aan een betere zorg tegen lagere kosten. Ook kunnen dergelijke systemen elkaar versterken. Maar privacyvraagstukken zetten hier een rem op. ECP-EPN zou kunnen proberen dit debat in samenspraak met belanghebbenden een stap verder te brengen door de discussie met de relevante partijen over privacy en het EPD te leiden. Een dergelijke faciliterende intermediaire rol vereist een neutrale organisatie."

IS DE DIGITALISERING VAN DE OVERHEIDSDIENSTVERLENING EVENEENS VOLDOENDE OP GANG?

"Bij de overheid zit ketenherinrichting in een versnelling. De Rijksoverheid heeft een paar jaar geleden voor lagere overheden en leveranciers aangegeven aan welke eisen zij op het vlak van informatievoorziening moeten voldoen om 'toekomstvast' informatiesystemen te bouwen. Ook op langere termijn is daarmee een betere manier van werken mogelijk – transparanter, doelmatiger en goedkoper. Zo kan de overheid optimaal inspelen op de wensen en behoeften van de burger, die bij al deze ontwikkelingen centraal moet staan."

OVER ECP-EPN

1

PLATFORM VOOR DE INFORMATIESAMENLEVING

Informatie- en communicatietechnologie heeft de afgelopen decennia veel in onze maatschappij veranderd. Het zakendoen is vele malen efficiënter geworden en de wijze waarop de overheid haar processen en communicatie inricht is gewijzigd. Ook de manier waarop mensen met elkaar communiceren en ervaringen uitwisselen is voor een groot deel 'gedigitaliseerd'. Dit proces zet zich onverminderd voort. ECP-EPN staat hier middenin.

ECP-EPN

ECP-EPN is het platform waar overheid, bedrijfsleven, wetenschap, maatschappelijke organisaties en de politiek kennis uitwisselen en samenwerken met als doel de ontwikkeling van de Nederlandse informatiesamenleving te bevorderen. Om de mogelijkheden van die samenleving te benutten is neutraliteit en sectoroverschrijdend samenwerken, zoals in ECP-EPN, nodig. Het platform realiseert randvoorwaarden en neemt bedreigingen weg die de toepassing van ICT met zich mee kan brengen (denk aan interoperabiliteit). Ook initieert ECP-EPN concrete projecten met het doel doorbraken te bewerkstelligen waar ontwikkelingen stagneren. Het platform is eveneens aanjager van het debat over de rol van ICT in maatschappelijke vraagstukken, zoals de mobiliteitstoename, de stijgende zorgkosten, de privacydiscussie, energiebesparing, de economische groei, enzovoort. ■

DEELNEMERS

Bedrijven < 500	40%
Bedrijven > 500	22%
Intermediairs	21%
Overheid	11%
Kennisinstellingen	6%

DEELNEMERS

ECP-EPN | Platform voor de InformatieSamenleving heeft met zijn ruim 180 deelnemers uit overheid, bedrijfsleven, maatschappelijke en intermediaire organisaties, onderwijs- en kennisinstellingen, een breed draagvlak. Voorwaarde voor een effectieve rol is de betrokkenheid, samenwerking en kennisdeling van de deelnemers in het netwerk. Dit maakt het onder meer mogelijk vroegtijdig relevante nationale en internationale trends, kansen en bedreigingen te signaleren en erop te reageren.

Deelname aan ECP-EPN biedt de mogelijkheid invloed uit te oefenen op het ontwikkelen van standaarden, wet- en regelgeving en de veiligheid van internettoepassingen. Kennisdeling met deskundigen uit verschillende maatschappelijke sectoren draagt eraan bij dat deelnemers ook binnen de eigen organisatie effectiever kunnen inspelen op innovatieve ontwikkelingen.

Als breed gedragen platform wordt ECP-EPN regelmatig door de overheid benaderd om mee te denken over belangrijke maatschappelijke thema's. ■

Voorjaar 2009 zijn de platforms ECP.NL en EPN geïntegreerd en is één precompetitief platform ontstaan: ECP-EPN. ECP.NL, dat in 2008 zijn tienjarig bestaan vierde, richtte zich de afgelopen jaren hoofdzakelijk op de uitvoering van maatschappelijke projecten (zoals het programma Digivaardig & Digibewust en de projecten e-Factureren en Vertrouwen 2.0) en op het agenderen van uiteenlopende economische, sociale en juridische vraagstukken. EPN | Platform voor de informatiesamenleving, opgericht in 1994, bevorderde het debat over veranderingen in de maatschappij en hun samenhang met vernieuwende technologie (denk aan onderwerpen als de toepassing van ICT en economische groei en flexibel werken), en legde het accent op de sociaalmaatschappelijke betekenis van de invoering van ICT op de langere termijn.

De neutrale positie van ECP-EPN stelt het platform in staat op uitvoerend, verbindend en agenderend niveau te handelen om zo bij te dragen aan de realisatie van randvoorwaarden voor de toepassing van ICT. Zo bevordert het platform het gebruik van elektronische diensten in de maatschappij en versterkt de concurrentiekracht van de economie in een toenemend internationaal krachtenveld. Dit bevordert de groei van de welvaart en het maatschappelijk welzijn in Nederland.

RAAD VAN ADVIES

**Z.K.H.
De Prins van Oranje**

L.C. Brinkman
Voorzitter NICTIZ,
ICT in de Zorg

W.J. Deetman
Lid Raad van State

H. van Dorenmalen
Algemeen Directeur
IBM Nederland NV

D.M. van Gorp
Universiteit Nyenrode,
Directeur Institute for
Competition

F.K. de Moor
Bestuursvoorzitter
Macintosh Retail Group

E.H.Th.M. Nijpels
Bestuursvoorzitter
Thuiswinkel.org

K.J. Noordzij
SuaFortiter
Management BV

A. H. G. Rinnooy Kan
Voorzitter Sociaal-
Economische Raad

T. Rinsema
Algemeen directeur
Microsoft

A.J. Scheepbouwer
Bestuurvoorzitter
Koninklijke KPN NV

F. Sijbesma
Voorzitter Raad
van Bestuur DSM

B.E.M. Wientjes
Voorzitter Vereniging
VNO-NCW

G.H.N.L. van Woerkom
Hoofddirecteur ANWB

BESTUUR

R.H.L.M. van Boxtel
Menzis
(voorzitter)

P.R. Bakker
Centraal Bureau
Levensmiddelenhandel

M. Esseboom
IBM Nederland BV

G.B.J. Hartsink
ABN AMRO Bank

M.C.A. Hos
Vereniging VNO-NCW

L. Jongeling
Elektronisch Leerdossier
voortgezet onderwijs
(ELDvo)
† 2009*

L.M.N. Kroon
Ministerie van
Economische Zaken
(waarnemer)

F.L.J. van der Plas
Raad Nederlandse
Detailhandel,
Macintosh Retail Group

A.H.M. Schaart
Koninklijke KPN N.V.

F.Z. Szabó
Capgemini Nederland

P.D. Verstege
Koninklijk NIVRA,
Deloitte.
(penningmeester)

* Helaas is ons bestuurslid Lieneke Jongeling op 22 december 2009 overleden.

MEDEWERKERS

Arie van Bellen
Directeur

Sandra van Arkel

Jelle Attema

Renée Bol

Marjolijn Bonthuis-Krijger
adjunct-directeur

Paul Brackel

Marjolijn Durinck

Inge Eekhout-Aarts

Dorien van Gastel

Derk Henderson

Heleen Kist-Ramselaar

Tom van der Maas
adjunct-directeur

Rachel Marbus

Joyce Martina-Roel

David de Nood

Lynda Ong

Rachel Peeters

Bart Schermer

Sophie Veraart

INTERVIEW

Tineke Netelenbos | voorzitter programma
Digivaardig & Digibewust

U BENT VOORZITTER VAN HET PROGRAMMA DIGIVAARDIG & DIGIBEWUST, WAAROM?

“Omdat ik vind dat je je tegenwoordig niet meer van de digitale wereld kunt afsluiten. Er zijn online zoveel mogelijkheden die je leven kunnen veraangenamen en vergemakkelijken. Je wordt een ‘rijker’ mens figuurlijk en ook letterlijk. Uit onderzoek blijkt dat het online kunnen vergelijken van producten al gauw een koopkrachtvoordeel oplevert van € 87,50 per jaar. Dat voor werkende ‘digibeten’ het aanleren van basale computervaardigheden een loontoename van zo’n € 250 per persoon per jaar kan betekenen. Bovendien vergroten internetvaardigheden de kansen op de arbeidsmarkt. En vergeet daarbij niet de sociale kant, het intensiveren van vriendschappen door de mogelijkheden van netwerksites en chatdiensten. Er zijn nog te veel mensen in Nederland die niet ‘digivaardig’ zijn en daardoor steeds meer het contact met de maatschappij kwijt raken. Met vrienden, met de overheid en instanties, met het bedrijfsleven. Ik wil me graag inzetten om te zorgen dat deze groep ‘aangesloten’ raakt.”

‘DEZE GROEP’ IS DAT NIET, MISSCHIEN EEN VOORoorDEEL, DE OUDERE GENERATIE?

“Het zijn lang niet alleen de ouderen, waarvan overigens een heel grote groep ook al heel digivaardig is. Het gaat hier om vaak toch al kwetsbare groepen in de samenleving. Denk aan laagopgeleiden, eerste generaties immigranten en laaggeletterden. Zij raken nu dubbel achterop. Maar we richten ons op elke Nederlander. Denk ook aan MKB-ondernemers, zij maken vaak nog maar mondjesmaat gebruik van het internet. Dat is jammer. Een middenstander kan bijvoorbeeld een website gebruiken om zijn klanten mee te laten denken over zijn productaanbod, en zo bouwt die een trouwe klantenschare op. Ook liggen er voor hem mogelijkheden de inkoop efficiënter te maken. Het gaat dus om een grote groep met uiteenlopende kansen.”

HOE GAAT DIGIVAARDIG & DIGIBEWUST ERVOOR ZORGEN DAT IEDEREEN DIGIVAARDIG WORDT?

“... en digibewust, vergeet dat niet. Want als je eenmaal actief bent op internet is het belangrijk je te weren tegen de mogelijke gevaren. Dat heb je veelal zelf in de hand niet alleen door een virusscanner te installeren maar ook door goed op te letten welke informatie je waar achter laat op internet en door kritisch te zijn.”

“Om iedereen mee te krijgen is het van groot belang dat bedrijfsleven en overheid samenwerken. Daarmee is al een slag gewonnen. Met versnippering en gebrek aan afstemming komen we er niet. Digivaardig & Digibewust pakt deze rol op en legt verbinding tussen vele initiatieven in het land. Daarbij ben ik erg enthousiast over de samenwerking met partijen die dicht bij de verschillende doelgroepen staan zoals Bibliotheken, SeniorWeb, UWW, FNV, gemeenten en het onderwijs. Hoe meer samenwerking hoe beter.”

VEEL SAMENWERKEN, OVERLEGGEN, VERBINDEN.

“En daarbij zijn we vliegend van start gegaan. In november is de Internet Boot Camp Campagne gelanceerd. Een online training voor mensen die wel al wat doen op internet maar nog vaak vastlopen. De ‘gevoerde digibeet’ zeg maar. Ook hebben we een werkboek opgeleverd voor ondernemers gericht op ondernemen met sociale netwerken. Begin 2010 komen we met een oefenprogramma Klik & Tik genaamd om mensen op een toegankelijke en stimulerende manier digitale basisvaardigheden bij te brengen. Ook in 2010 starten we met de campagne ‘Senioren Inspireren’. Dus niet senioren zeggen, u mist wat als u niet met de computer kunt werken, nee laten zien wat het hen kan brengen. Hoe het hun leven aangenamer, gezelliger, rijker kan maken. Ik kan nog veel meer noemen over wat we hebben gedaan en gaan doen maar een compleet overzicht vindt u in het jaarverslag.”

TOT SLOT, BENT U ZELF DIGIVAARDIG?

“Ik kan me mijn dagelijks functioneren niet meer voorstellen zonder mail. Ik ben dan ook verslaafd aan mijn BlackBerry. Verder vind ik het erg makkelijk dat je foto’s kunt doorsturen. Voordat ik iets koop kijk ik altijd eerst online wat de beste koop is. En steeds vaker koop ik via webwinkels. Ik heb ook wel eens hulp nodig, bijvoorbeeld wanneer de computer vastloopt. Dan ben je bang dat je gegevens kwijtraakt. Maar je moet altijd bedenken, ik ben de baas over dat apparaat en niet andersom. Dat maakt het ‘digitale leven’ heel wat meer ontspannen.”

Onze samenleving maakt volop gebruik van toepassingen van informatie- en communicatietechnologie. ICT is onontbeerlijk in productieprocessen maar vooral ook is onze dienstverlening en masse elektronisch geworden. De meeste van onze contacten met bedrijven en de overheid verlopen digitaal. Het is steeds belangrijker in het vizier te houden dat iedereen in deze ontwikkeling kan meekomen en de vaardigheden bezit om van internet te profiteren. Het regelen van privacybescherming en internetveiligheid zijn in de informatiesamenleving eveneens van groot belang.

Mijn digitale wereld

DIGIVAARDIG & DIGIBEWUST

Naar schatting één op de tien Nederlanders (1.6 miljoen) is onvol-

doende internetvaardig en daarmee digitaal analfabeet. In een samenleving waarbij internet een steeds belangrijkere rol speelt, levert dit gebrek aan digitale vaardigheden een groeiend aantal maatschappelijke obstakels op. Deze mensen maken niet of nauwelijks gebruik van e-mail, gebruiken geen internetsites om te solliciteren en communiceren nauwelijks digitaal met overheidsinstellingen.

Het programma Digivaardig & Digibewust heeft ten doel het aantal Nederlandse digibeten sterk terug te dringen én Nederlanders die al digivaardig zijn op de nog onbenutte mogelijkheden van de digitale wereld te wijzen. Daarnaast wil het programma iedereen bewust maken van de mogelijke gevaren die zij op internet lopen en wijzen op verstandige manieren om met deze risico's om te gaan.

In 2006 startten overheid en bedrijfsleven al het programma Digibewust, de verbreding naar Digivaardig is in 2009 ingezet. Dit omdat blijkt dat te veel mensen in Nederland nog moeite hebben om de digitalisering bij te benen. Het programma Digivaardig & Digibewust is een initiatief van het ministerie van Economische Zaken en wordt financieel ondersteund door zeven Founding Partners: NVPI (branchevereniging van de entertainmentindustrie), Microsoft, UPC,

IBM, de Nederlandse Vereniging van Banken, KPN en de Stichting Internet Domeinregistratie Nederland (SIDN). Het programma loopt van 2009 tot en met 2013.

Bovenste rij v.l.n.r.: Margreet de Vries (Stichting Lezen & Schrijven), Roelof Meijer (SIDN), Jos Leenhouts (MBO Raad), René Montenarie (programmacoördinator), Norma Verheijen (Vereniging Openbare Bibliotheken), Daniël de Levita (Seniorweb), Gijs Boudewijn (NVB), Daniël Tijink (ministerie van Economische Zaken), Ruud de Jonge (Microsoft).

Onderste rij v.l.n.r.: Afke Schaart (KPN), Arie van Bellen (programmamanager), Yvonne Schers (UPC), Frank Heemskerk (staatssecretaris Economische Zaken), Tineke Netelenbos (programmavoorzitter), Toine Maes (Kennisset), Brigitte Zonneveld (ministerie van Economische Zaken).

Doelgroepen

Tot de specifieke doelgroepen van het programma Digivaardig & Digibewust behoren digibeten, jongeren en opvoeders, senioren, overheidsprofessionals, MKB en zogenoemde doorverwijzers: professionals die de doelgroep kunnen begeleiden naar relevante projecten en trajecten.

De organisatie

ECP-EPN voert het programmabureau van Digivaardig & Digibewust. De Programmaraad, met Tineke Netelenbos als voorzitter, adviseert over de strategische koers van het programma en bespreekt daarnaast relevante ontwikkelingen in de omgeving van het programma. In de Programmaraad zitten vertegenwoordigers van partijen die een bijdrage leveren aan het realiseren van de doelen van het programma. In de werkgroepen zijn organisaties vertegenwoordigd die betrokken zijn bij het verbeteren van de digivaardigheid en het digibewustzijn van betreffende doelgroepen.

www.mijndigitalewereld.nl

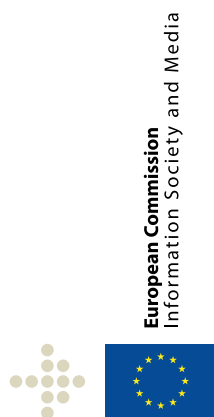
De website www.mijndigitalewereld.nl biedt informatie over het verbeteren van de digitale vaardigheden en advies over veilig internetgebruik voor de diverse doelgroepen. De portal biedt ook informatie over het programma en de betrokken partijen.

Onderzoeken

Binnen het programma Digivaardig & Digibewust vindt onderzoek plaats om meer inzicht te krijgen in de problematiek van de doelgroep. Met de onderzoeksresultaten wordt verantwoording voor activiteiten verkregen, kan worden gestuurd op activiteiten en media-aandacht worden gegenereerd. In 2009 zijn, naast een aantal kleinere themaspecifieke onderzoeken, twee grotere onderzoeken uitgevoerd:

- **Tendrapport Computers en Internet:** Motivatie, Toegang, Gebruik en Vaardigheden, door het Center for e-Government Studies - Universiteit Twente
- **Perceptieonderzoek Veilig internet:** Onderzoek naar de ruimte tussen wat (on)veilig is en wat als zodanig gepercipieerd wordt, door TNO Informatie- en Communicatietechnologie

In 2010 wordt het Trendonderzoek herhaald. Ook worden in 2010 de resultaten opgeleverd van het behoeftenonderzoek dat het programma laat uitvoeren. Dit onderzoek moet meer inzicht geven in de behoeften van de doelgroep(en) en op welke manier ze daarbij geholpen willen en kunnen worden. ■

EUROPESE SAMENWERKING

Digivaardig & Digibewust maakt deel uit van het Insafe Network, het Europese netwerk van nationale voorlichtingsknooppunten (Awareness Centres) die bewustwording over internetveiligheid coördineren. Dit netwerk is opgezet en wordt mede gefinancierd vanuit het Safer Internet Programma van de Europese Commissie (DG Information Society).

Het Safer Internet Programma kijkt naar nieuwe online technologieën (inclusief mobiele en breedband content, online

games, peer-to-peer, en alle vormen van real-time communicatie (chatrooms, instant messaging) met als doel het verbeteren van de bescherming van jongeren online.

Het Insafe Network promoot veilig, effectief en ethisch gebruik van technologie. De leden van het netwerk werken nauw samen om kennis en ervaringen uit te wisselen en om het belang aan te geven van bewustwording rond veilig gebruik van internet. Zij doen dit door speciale evenementen, activiteiten en campagnes. Insafe werkt nauw samen met Inhope, het netwerk van hotlines voor het melden van illegale content op internet. Het Meldpunt Kinderporno vertegenwoordigt Nederland in Inhope.

www.saferinternet.org ■

SAMENWERKING MEDIAWIJSHEID EXPERTISECENTRUM

Het Mediawijsheid Expertisecentrum (2008, initiatief OCW) is opgezet om mensen bewuster, kritischer, actiever en veiliger om te laten gaan met media. Het is een netwerkorganisatie waarbij meer dan 130 organisaties met activiteiten op het gebied van Mediawijsheid aangesloten zijn. Het centrum wordt geleid door het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid, ECP-EPN, Stichting Kennisnet, de Nederlandse Publieke Omroep en de Vereniging Openbare Bibliotheken. Deze vertegenwoordiging zorgt voor goede koppelingen tussen activiteiten op het gebied van Mediawijsheid en Digivaardig & Digibewust. ■

POSTBUS 51 CAMPAGNE

'VEILIG INTERNETTEN HEB JE ZELF IN DE HAND'

Met de leus 'Veilig internetten heb je zelf in de hand' gaf minister Hirsch Ballin op 27 juli 2009 het startsein voor de Campagne Veilig Internetten. Doel van de campagne was dat mensen op internet bewuster omgaan met hun persoonsgegevens. Cybercriminaliteit komt steeds vaker voor en neemt telkens andere vormen aan, waardoor het iedereen kan raken. Om bewustwording te creëren werden gedurende de campagneperiode diverse radio- en televisiespots uitgezonden. Op de vriendennetwerksite Hyves was een ludieke viral te zien, waarbij cybercrimineel Stanislaw aan de haal ging met de persoonsgegevens van de ontvanger. De film werd door Hyvers ruim zeven miljoen keer doorgestuurd naar vrienden en bekenden.

Op de campagnesite www.veiliginternetten.nl staan concrete tips voor dagelijks internetgebruik. Het programma Digivaardig & Digibewust heeft deze campagne actief ondersteund door mee te werken aan de ontwikkeling van de campagne. Ook wordt op de website bij nagenoeg alle thema's doorverwezen naar de betreffende content op www.mijndigitalewereld.nl ■

**40% VAN
NEDERLANDERS
18+ HEEFT
ZORGEN OVER
CYBERCRIME**

(De Integrale Veiligheidsmonitor, IVM)

CAMPAGNE INTERNET BOOT CAMP:

NOOIT MEER VRAGEN HOE HET ZIT MET INTERNETTEN

Regelmatig lopen mensen vast op internet omdat zij onvoldoende vaardigheden bezitten. Zij bellen vervolgens iemand voor hulp. Op een gegeven moment vinden beiden eigenlijk dat het met die hulpvragen maar eens afgelopen moet zijn. Degene die steeds vastloopt wil het zelf kunnen en zijn/haar hulplijn heeft genoeg van alle vragen. De laatsten kunnen sinds begin november 2009 'hun digibeet' op Internet Boot Camp sturen...

Deze Internet Boot Camp is een training waarmee zowel mensen die vaak vastlopen als ook hun hulplijnen hun internetvaardigheden kunnen vergroten. De training bestaat uit vier modules. Iedere module gaat steeds een stapje verder in de mogelijkheden van internet; van online een menukaart bekijken en de prijs van een museumkaartje opzoeken tot de juiste zoekwoorden definiëren, informatiebronnen beoordelen en het strategisch inzetten van internet om bijvoorbeeld goedkoper van A naar B te komen. Als de opdracht niet goed gaat krijgt de internetter advies over hoe het wel moet of beter kan. De training is ontwikkeld door de Universiteit van Twente.

Op 5 november 2009 gaf staatssecretaris Frank Heemskerk van Economische Zaken de aftrap van de 'Internet Boot Camp' in de Centrale Bibliotheek in Den Haag. Samen met een aantal 'vastlopers' op internet en hun hulplijnen doorliep hij een heuse Boot Camp. Zowel het NOS Journaal als het RTL nieuws brachten het onderwerp uitgebreid. Ook verschillende online exploitanten als IlseMedia, Ster, Hyves, MSN, AdLINK, WebAds, Marktplaats, RTL en Adfactor bieden de Internet Boot Camp campagne van Digivaardig & Digibewust tot het einde van het jaar 20 miljoen bannervertoningen en werken grotendeels belangeloos mee.

Veel bibliotheken besteden aandacht aan de Boot Camp in reguliere cursussen, workshops en lezingen. In 2010 gaat de campagne onverminderd voort en wordt gestreefd naar structurele inbedding van Boot Camp in het aanbod (cursus, voorlichting, loketfunctie) van de bibliotheken. Ook wordt in 2010 gekeken naar de ontwikkeling van nieuwe modules van de Internet Boot Camp training.

www.internetbootcamp.nl ■

Staatssecretaris Frank Heemskerk tijdens de lancering van Internet Boot Camp in gesprek met een trainingsdeelnemer.

EVEN AAN MIJN HULPLIJN VRAGEN...

- Beginnende internetter waardeert eigen vaardigheden met gemiddeld een 4,8.
- 84% van beginnende internetters raadpleegt bij online problemen zijn 'hulplijn'.
- Deze hulplijnen zijn: (volwassen) kinderen (42%), familieleden (37%) en instanties (19%).
- De helft van de digitaal vaardige Nederlanders fungeert wel eens als hulplijn.
- 53% van de hulplijnen wordt 1 tot 2 keer per maand om hulp gevraagd.
- Voornaamste problemen heeft de hulpvrager met invullen van digitale formulieren (14%) en het maken of herstellen van internetverbindingen (10%), downloaden van programma's (36%), het beveiligen van de computer tegen virussen en spam (34%) en foto's uploaden (30%).

Uit onderzoek van Bureau Veltkamp (2009) in opdracht van Digivaardig & Digibewust.

KLIK EN TIK - HET INTERNET OP

'Klik en Tik - het internet op',
(gemaakt door en uitgezonden
op eTV.nl) is een oefenpro-

gramma om mensen op een toegankelijke en stimulerende manier digitale basisvaardigheden bij te brengen. Het project wordt ontwikkeld voor een brede groep, waaronder jongeren die deze basisvaardigheden nog niet beheersen, mensen die enige vaardigheden bezitten maar extra hulp kunnen gebruiken, de groep van veertig plussers die geen computeronderwijs heeft genoten en ouders voor wie het gebruik van computers geheel nieuw is. Het project bestaat uit een educatieve website met uitleg, instructie en oefeningen, en twee korte filmpjes om bekendheid te geven aan het programma en mensen te inspireren er gebruik van te gaan maken.

'Klik & Tik' richt zich op de meest basale digitale vaardigheden, de opbouw van de instructies is uitnodigend en laagdrempelig zodat gebruikers van elk niveau kunnen instappen. Eind maart 2010 gaat 'Klik en Tik' van start.

In 2010 is het Uitvoeringsinstituut Werknemers-Verzekeringen (UWV) voornemens in samenwerking met de Vereniging Openbare Bibliotheken (VOB) een pilot te starten waarbij in drie tot vijf Werkpleinen (de fysieke vestigingen van UWV) naar het 'Klik en Tik'-oefenprogramma wordt doorverwezen. Medewerkers krijgen via een e-learning module scholing in het herkennen van digibeten en hoe ze hen kunnen motiveren een training te doen. Ook kan worden doorverwezen naar bijvoorbeeld een bibliotheek in de buurt. In 2010 wordt ook bekeken of het programma kan worden doorontwikkeld, bijvoorbeeld met nieuwe onderdelen gericht op het online zoeken van vacatures of het gebruik van Digi-D.

Op vele locaties in Nederland worden door computercentra, bibliotheken, gemeenten, SeniorWeb, HCC en andere organisaties computercursussen gegeven. Deze centra leveren een belangrijke bijdrage aan het verminderen van het aantal digibeten in Nederland. In 2010 streeft het programma Digivaardig & Digibewust er naar te komen tot een database waarin deze initiatieven verzameld zijn. De doelgroep kan de database raadplegen bij haar zoektocht naar een geschikte training of cursus. Daarnaast kunnen organisaties met een loketfunctie (zoals gemeenten en UWV) de database inzetten bij hun doorverwijs activiteiten. ■

CYBEROUDERS, VERKEERSOUDERS OP DE DIGITALE SNELWEG

Cyberouders zijn 'verkeersouders' op de digitale snelweg. Hoewel het misschien wel even belangrijk is als aandacht voor veiligheid in het fysieke verkeer, besteden ouders en scholen aan internet en internetveiligheid nog niet altijd evenveel aandacht. Het project Cyberouders streeft naar een landelijk netwerk van betrokken (cyber)ouders die zorgen voor een veilige digitale omgeving voor kinderen, zowel thuis als op school. Vragen als, hoe lang mag een kind per dag achter de computer? Hoe moeten we omgaan met pesten via internet? En waar begint de verantwoordelijkheid van ouders en stopt die van school op het moment dat het om schoolgerelateerd computergebruik gaat? Allemaal vragen die spelen vanaf het moment dat kinderen een jaar of acht zijn. Cyberouders betrekken andere ouders hierbij en vragen op school beleidsmatige aandacht voor veilig internetten.

Het project Cyberouders is een initiatief van de Vereniging voor Openbaar Onderwijs (VOO), het programma Digivaardig & Digibewust en Mediawijsheid. In 2009 is dit project van start gegaan, in 2010 wordt onder andere een 'cyberkoffer' ontwikkeld met daarin verschillende producten en diensten rondom internetveiligheid. Ook komen er ouderavonden om meer cyberouders te werven. ■

DE DIGIRAAD

De DigiRaad is een Raad vóór en dóór jongeren die het ministerie van Economische Zaken en het programma adviseert over jongeren en nieuwe media. Over hoe internet veiliger gemaakt kan worden bijvoorbeeld. Ook denkt de Raad mee over hoe je jongeren kunt voorlichten met filmpjes, quizen, games en websites. De DigiRaad heeft in 2009 een aantal reportages gemaakt die via het programma Cluebie van Jetix op televisie zijn uitgezonden. Deze reportages gingen over slimmer zoeken op het web, verantwoord omgaan met je profiel, schoonhouden van je computer, cyberpesten (wat doe je ertegen?) en gaven nuttige internetadressen. Ook werden de DigiRaadsleden gefilmd tijdens 'werkbezoeken' aan onder andere de politie Eindhoven en het Nicam (Nederlands Instituut voor de Classificatie van Audiovisuele Media), de organisatie achter Kijkwijzer. Het aantal kijkers naar Cluebie was bijzonder hoog: 120.000 kijkers per uitzending.

>>>

Digiraadsleden Veerle en Bouke tijdens de opname voor het tv-programma Cluebie in Amersfoort.

De DigiRaad vertegenwoordigt Nederland ook in het Europese Insafe programma. Dit jaar onder andere tijdens het Youth e-Safety Panel op 20 en 21 oktober in Luxemburg. Hun inbreng wordt altijd zeer gewaardeerd. Zij zijn dan ook uitgenodigd voor de Safer Internet Day in het Europees Parlement op 9 februari 2010 in Straatsburg, waar zij zullen deelnemen aan de discussie over jongeren en de risico's van het online plaatsen van persoonlijke informatie en foto's.

In 2009 stelde de DigiRaad verder een adviesbrief op aan het ministerie van Economische Zaken waarin met name veel aandacht werd gevraagd voor privacy en het verwerven van digitale vaardigheden door kinderen. In 2010 wil de DigiRaad het thema privacy verder uitdiepen en voor jongeren inzichtelijk en begrijpelijk maken. Daarnaast staat de zichtbaarheid en uitbreiding van de DigiRaad op het programma.

www.dedigiraad.nl ■

TIENERS HECHTEN STEEDS GROTER BELANG AAN ONLINE PRIVACY

- Bijna de helft van de tieners wil niet dat vreemden hun profiel kunnen bekijken.
- Het merendeel (85%) van deze groep schermt hun persoonlijke gegevens af.
- Een op de negen tieners heeft pijnlijke, discriminerende of onjuiste informatie over zichzelf zien staan op sociale netwerksites.
- Een op de acht tieners heeft ervaring met personen die zich ten onrechte voor hen hebben uitgegeven op sociale netwerksites.
- Zowel tieners als (jong)volwassenen hebben er moeite mee als een ander zonder toestemming foto's van hem/haar plaatst.
- 44% van de tieners vermeldt geen achternaam, bij (jong)volwassenen is dit 20%.
- 21% van de meisjes voegt wel eens personen toe die zij offline nooit hebben gezien.

Uit onderzoek van Bureau Veltkamp in opdracht van Digivaardig & Digibewust.

SAFER INTERNET DAY

Eenmaal per jaar wordt op de Safer Internet Day in dertig verschillende landen in Europa aandacht gevraagd voor veilig internetten. In Nederland wordt deze dag door Digivaardig & Digibewust georganiseerd. Op 10 februari 2009 stond de dag in het teken van privacy en online imagomanagement. De resultaten van het onderzoek onder jongeren naar het belang dat zij aan privacy hechten werden gepresenteerd (zie kader pagina 18). Ook vond een debat plaats over privacy en online imagomanagement onder leiding van Dennis van der Geest (topsporter en DJ) en Remco Pijpers (stichting Mijn Kind Online). De ongeveer honderd aanwezige jongeren gingen in debat met Miljuschka Witzenhausen (bekend van onder andere 'Onderweg naar morgen'), Nicolette van Dam (bekend van 'Voetbalvrouwen'), Jan Willem den Ouden (MTV Networks) en Michael Reijnders (zederechercheur Regiopolitie Amsterdam-Amstelland). Om tieners, maar ook zeker volwassenen, te helpen hoe ze veilig kunnen omgaan met hun persoonlijke gegevens op internet, is op deze dag ook de website www.watchyourspace.nl gelanceerd. Hierop staan tips over hoe je de baas blijft over wat er over jou te vinden is op internet.

Safer Internet Day 2009 met onder andere Nicolette van Dam, Dennis van der Geest, Miljuschka Witzenhausen en Remco Pijpers.

Het thema 'Think before you post' staat op 9 februari 2010 centraal tijdens de Safer Internet Day. Dit is het startsein voor verschillende activiteiten gericht op het besef dat alles wat je online plaatst ook teruggevonden kan worden, zelfs als je het er zelf afhaalt. Ook wordt op deze dag aandacht besteed aan jonge kinderen en het gebruik van nieuwe media en worden de resultaten van een onderzoek naar het gebruik van mobiele telefonie door jonge kinderen gepresenteerd. www.saferinternetday.nl ■

Kinderen op basisschool De Bongerd blij verrast met Gezinspakket eSafety

eSAFETY PAKKET

Ouders zijn zich doorgaans goed bewust van hun rol bij het begeleiden van hun kinderen op het web. Maar hoe doe je dat? Het Gezinspakket eSafety is een initiatief van Insafe (Europees netwerk ter bevordering van eSafety, zie pagina 32, en in meerdere Europese landen uitgebracht. Zowel Digivaardig & Digibewust als in het bijzonder partner UPC hebben bijgedragen aan het tot stand komen van het pakket. Het eSafety pakket helpt kinderen de risico's van internet te herkennen en helpt ouders hun kinderen veilig te laten internetten. Het Gezinspakket is bedoeld voor het hele gezin en bestaat uit twee delen. Een deel bevat uitvoerige informatie voor ouders. Zij leren onder meer hoe kinderen zich gedragen op internet, in welke situaties zij verzeild kunnen raken en hoe zij als ouders veilig internetten bij hun kinderen kunnen bevorderen. Het tweede deel is een werkboek speciaal gericht op kinderen tussen de zes en twaalf jaar. Aan de hand van stickers, vragen en oefeningen wordt kinderen spelenderwijs geleerd wat veilig internetten is. Zo krijgen zij tips hoe zij het best hun onlineprofiel vorm kunnen geven (informatie over onder meer hun leeftijd en hobby's), hoe om te gaan met online contact met onbekenden en wat de gevolgen kunnen zijn van online pesten.

Op 1 april 2009 is het Gezinspakket eSafety beschikbaar gesteld aan alle bibliotheken. Vanuit de bibliotheken en scholen is heel enthousiast gereageerd op het pakket. Het Gezinspakket eSafety wordt nu al vaak gebruikt als lesmateriaal om kinderen en ouders bewust te maken op het internet. In 2010 zal het Gezinspakket eSafety verder op lokaal niveau worden verspreid. ■

SENIOREN INSPIREREN

Veel ouderen weten inmiddels hoe zij op internet moeten surfen, ondermeer dankzij het grote aanbod aan cursussen. Een belangrijke groep senioren is echter (nog) niet gemotiveerd om online te gaan. Zij zijn zich niet bewust van de voordelen en de mogelijkheden die dit medium biedt. Bovendien denkt deze groep dat het moeilijk is om de vaardigheden aan te leren. Daarnaast is er nog de grote groep ouderen die online zijn, maar nog onvoldoende weten wat die digitale wereld allemaal te bieden heeft.

Digivaardig & Digibewust wil uiteraard ook senioren inspireren en werkt onder de noemer 'Senioren Inspireren' aan de ontwikkeling van een nieuwe manier om hen te stimuleren het internet te gebruiken: niet vanuit vaardigheden en techniek, maar vanuit inspiratie en kwaliteit van leven. Daarbij laten zij ouderen vertellen hoe gebruik van internet hun leven veranderde en verbeterde. Zo laten zij zien dat internetgebruik bijdraagt aan de kwaliteit van leven, doordat via het internet persoonlijke zorg goed te regelen is, zij contacten met vrienden makkelijker kunnen onderhouden, en zij daar voor hun hobby's en om online te winkelen goed terecht kunnen.

Succesverhalen

Het project 'Senioren Inspireren' wil, zoals de naam al zegt, ouderen inspiratie geven. Succesverhalen worden uitgewerkt tot mediamateriaal, geschikt voor campagnes op tv en radio en ook voor bijvoorbeeld foldertjes met tips en trucs. In 2010 wordt op basis van deze succesverhalen een campagne gestart.

Ontdek Internet

Daarnaast wil 'Senioren Inspireren' een kennisplatform zijn voor iedereen die zich bezighoudt met digitale cursussen voor ouderen. Het cursusaanbod is nu vaak technisch gedreven en niet vanuit de behoeften van de doelgroep. Die stimuleer je bijvoorbeeld meer met een cursus over gezond blijven of meer uit je hobby halen en hoe de computer daarvoor kan worden gebruikt.

Seniorweb en de Vereniging Openbare Bibliotheken (VOB) ontwikkelen in dit kader speciale kennismakingsbijeenkomsten voor senioren. Hierbij maken zij gebruik van de succesverhalen en het mediamateriaal van 'Senioren Inspireren' en willen zij hen laten ervaren dat 'nieuwe' media zowel nuttig als plezierig kunnen zijn. Voor deze groep is het van belang dat een cursus bij hen in de buurt wordt gegeven. Om daar zoveel mogelijk in te voorzien breidt SeniorWeb het aantal cursuslocaties de komende jaren uit. ■

ONDERNEMEN MET SOCIALE NETWERKEN

Een goede relatie opbouwen met klanten, relaties met leveranciers en met medewerkers zijn belangrijker dan ooit. Maar door de komst van internet en het ontstaan van de netwerkeconomie verandert het contact ingrijpend. Sociale netwerken, vergelijkingssites, blogs, chatten, wiki's, social bookmarking, beeld en geluid delen via internet zijn ontwikkelingen die ondernemers niet kunt negeren. Maar wat houdt het precies in? En hoe kunnen deze toepassingen slim worden ingezet? Digivaardig & Digibewust bracht in een samenwerking met NDiV (zie pagina 29) het werkboek Ondernemen met sociale netwerken uit. In dit werkboek staan, naast een korte praktische uitleg, tal van voorbeelden en links over de verschillende vormen van sociale interactie en sociale netwerken van het moment. De kansen voor het eigen bedrijf worden duidelijk na het invullen van een persoonlijk netwerkschema. Met dit overzicht kunnen MKB-ondernemers heel concreet de juiste strategische en tactische keuzes maken.

www.ndiv.nl ■

De Digibarometer is in 2007 ontwikkeld als online test voor het MKB. Na het invullen van de test krijgt de MKB'er een rapport waarin precies staat aangegeven hoe zijn organisatie scoort op het gebied van digitale veiligheid. Ook krijgt hij tips om de digitale veiligheid te verbeteren. Daarnaast kan de ondernemer zien hoe het bedrijf scoort ten opzichte van andere bedrijven binnen de branche. Uit de ingevulde Digibarometers zijn interessante gegevens te halen. Zo blijkt dat ruim de meerderheid van de ondernemers die de Digibarometer heeft ingevuld denkt dat de digitale veiligheid op orde is, terwijl ruim de helft wel eens te maken heeft gehad met een digitaal incident. Men denkt met een virus-scanner, spamfilter en firewall de veiligheid redelijk op orde te hebben.

www.digibarometer.nl

(Uit onderzoek Digivaardig&Digibewust)

I-COACH

I-Coach is een project waarin studenten MKB'ers adviseren

over de mogelijkheden van het internet voor hun bedrijf. Daarbij komen ook de risico's van het medium ter sprake. Nadat, in samenwerking met diverse Regionaal Opleidingen Centra (ROC's), jongeren zich bewust zijn gemaakt van de waarde van hun digitale vaardigheden, spoort het I-Coach project hen aan deze verder uit te bouwen en vooral over te brengen op de minder vaardige MKB'er. Een speciale website en een lesmodule vormen de voorbereiding op een stage binnen het MKB. In maart 2009 heeft Staatssecretaris Frank Heemskerk aan leerlingen van het ROC ASA, vestiging Amersfoort, en ROC Friesepoort de eerste certificaten uitgereikt. In 2010 zullen zoveel mogelijk ROC's benaderd worden om I-Coach in hun lesprogramma op te nemen.

www.i-coachnederland.nl ■

Staatssecretaris Frank Heemskerk reikt de eerste I-Coach certificaten uit aan ROC-leerlingen.

AFSPRAKEN OVER INTERNETVEILIGHEID

Veilig internetten heb je als internetgebruiker voor een groot deel zelf in de hand. Maar er zijn situaties waarbij de garantie voor een veilig internet mede afhankelijk is van de betrokken markt- en overheidspartijen. De verwevenheid van en koppelingen tussen informatiesystemen en netwerken maken niet alleen de complexiteit groter, maar het is vaak niet evident of eenduidig welke afhankelijkheden bestaan en wie waar verantwoordelijk voor is.

In 2009 hebben verschillende marktpartijen samen met de overheid (de ministeries van Economische Zaken en Justitie)

ECP-EPN gevraagd als onafhankelijke partij gastheer te zijn van het nieuw te vormen Platform Internetveiligheid. Het platform stelt zich ten doel een structurele bijdrage te leveren aan het verbeteren van de internetveiligheid voor de consument/internetgebruiker. Het richt zich op strategische onderwerpen in relatie tot internetveiligheid en streeft naar een agenderende en voorbeeldfunctie door maatschappelijke trends te signaleren en te vertalen naar concrete initiatieven. Hiervoor worden door deelnemende partijen afspraken gemaakt over verschillende onderwerpen. De focus van het platform ligt daarbij op het verhogen van internetveiligheid onder andere ter voorkoming van strafbare en/of onrechtmatige zaken gezien vanuit het perspectief van de consument/internetgebruiker.

Bij de start van het platform wordt gestreefd naar het zoveel mogelijk onderbrengen van en afstemmen met bestaande werkgroepen op het gebied van veilig internet in Nederland, zoals de werkgroep Notice-and-takedown en het Botnetproject. In werkgroepen wordt gewerkt aan specifieke afspraken, codes of richtlijnen. Om het platform de gewenste daadkracht en slagkracht te geven is ervoor gekozen om met een beperkt aantal deelnemende partijen te beginnen. De samenstelling van het platform is in samenwerking met partijen gemaakt op basis van hun positie in de markt, diversiteit wat betreft positie in de keten, bereidheid tot actieve participatie en hun netwerk met andere partijen die betrokken kunnen worden bij de werkzaamheden. In het platform nemen sinds 2009 voorlopig de volgende partijen deel: KPN, UPC, Ziggo, Vodafone Nederland, Stichting Internet Domeinregistratie Nederland, Dutch Hosting Provider Association, Microsoft Nederland, ministerie van Economische Zaken en het ministerie van Justitie.

Het platform heeft in 2009 onder andere gewerkt aan het organiseren van de aanpak van de verspreiding van kinderporno via internet. Marktpartijen zullen samen met de overheid een 'blacklist' onderhouden en gebruiken en de daarbij behorende organisatie financieren. Onderwerpen die daarnaast op de agenda staan zijn de resultaten van de aanpak van 'phishing' in Nederland, opsporing versus privacy en 'hotspots'. ■

PRIVACY IN DE INFORMATIESAMENLEVING

Het gestaag groeiende aantal ICT-toepassingen waarbij persoonsgegevens worden verwerkt, maakt dat privacy ook veelvuldig onderwerp van gesprek is. De invoering van het elektronisch patiëntendossier, de ov-chipkaart, de talloze klantenkaarten die een ieder inmiddels bij zich draagt, alle leiden tot discussies over privacy en de omgang met persoonsgegevens.

Omdat het begrip privacy door allerlei partijen anders wordt gedefinieerd, is het niet eenvoudig om tot een constructieve dialoog te komen. Verschillende uitgangspunten en vooronderstellingen dragen hieraan in negatieve zin bij. ECP-EPN streeft ernaar om het begrip privacy inzichtelijker te maken en daardoor beter bespreekbaar. Zo heeft de werkgroep *Privacy in Perspectief* het afgelopen jaar gewerkt aan een 'Privacy Communicatie Model'. Doel was te komen tot een gemeenschappelijke taal en communicatie over de privacyaspecten van nieuwe technologieën. Door dit model te doorlopen bij een concrete toepassing, wordt duidelijk of privacy een aandachtspunt is, wat de mogelijke risico's zijn, hoe deze kunnen worden beperkt en welke afwegingen er moeten worden gemaakt. Het 'Privacy Communicatie Model' structureert en stimuleert zo de discussie over privacy en gegevensverwerking en kan het vinden van een oplossing versnellen.

Het ministerie van Economische Zaken en ECP-EPN zullen het model in 2010 gebruiken om maatschappelijke discussies rondom privacy en de omgang met persoonsgegevens in goede banen te leiden. ■

**BIJ DE BAKKER KREGEN WE
EERST LEKKERE SOESJES EN
TOEN GINGEN WE ACHTER
ZIJN COMPUTER ZITTEN. HIJ
MAAKTE NIET EENS BACK-UPS
VAN Z'N BOEKHOUDING!**

(Dirk, leerling ROC Amsterdam
over zijn I-Coach praktijkopdracht)

EEN KWESTIE VAN VERTROUWEN?

Gerechtvaardigd vertrouwen is een noodzakelijke voorwaarde voor een succesvolle en maatschappelijk verantwoorde toepassing van ICT. Daarvoor is het noodzakelijk om stappen te ondernemen om dit vertrouwen te winnen. De toepassing van ICT op grote schaal en in breed maatschappelijk verband leidt tot nieuwe vormen van communiceren, samenwerken, leren en creëren. Deze veranderende omgangsvormen beïnvloeden de economische en sociale verhoudingen binnen de informatiesamenleving. In tijden waarin identiteiten voor mensen steeds belangrijker worden is het noodzakelijk om opnieuw na te gaan denken over privacy en bescherming van die identiteiten. Dergelijke ontwikkelingen stellen nieuwe eisen aan de bestaande sociale en institutionele kaders, vooral omdat de huidige kaders veelal gebaseerd zijn op de oude technologische en maatschappelijke situatie.

ECP-EPN heeft het afgelopen jaar een rapport samengesteld onder de titel: *Roadmap voor Vertrouwen in de Informatiesamenleving (Roadmap Vertrouwen 2.0)*. Hierin worden de belangrijkste voorwaarden geschetst om een groter vertrouwen in ICT-toepassingen te bewerkstelligen. ■

INTELLECTUEEL EIGENDOMSRECHT

Het internet biedt onbegrensde mogelijkheden voor de verspreiding van auteursrechtelijk beschermde werken, waardoor het spanningsveld tussen eigendom van informatie en informatievrijheid is vergroot. Zo wordt al jarenlang en met wisselend succes door de betrokken branches geageerd tegen het downloaden van boeken, muziek, films en games uit illegale bron.

Internationaal heeft dit geleid tot wetgeving waarin een versterking van intellectuele eigendomsrechten is vastgelegd. De versterking van deze rechten kan echter ook op Europees niveau belemmerend werken op het innovatievermogen van de economie. Zo moeten ze niet verhinderen dat nieuwe, economisch waardevolle activiteiten, zoals peer2peer-netwerken, streaming-media en nieuwe online-distributiekanaal zich goed kunnen ontwikkelen.

Ons land is een internationaal internetknooppunt, heeft een hoge breedbandpenetratie en kent een sterke creatieve industrie. Deze eigenschappen maken Nederland bij uitstek geschikt als distributiehaven voor digitale content. ECP-EPN wil partijen stimuleren om de goede Nederlandse breedbandinfrastructuur en connectiviteit te verzilveren en te zorgen dat er meer creatieve, digitale content vanuit of door Nederland de weg naar de rest van de wereld vindt.

Een noodzakelijke voorwaarde voor het realiseren van dit doel is de ontwikkeling van nieuwe businessmodellen voor de distributie van digitale content. De ontwikkeling daarvan komt voornamelijk beperkt van de grond, alhoewel al sinds eind jaren negentig, met de komst van peer2peer-technologie, een beroep wordt gedaan op de entertainmentindustrie om met nieuwe businessmodellen te komen. Waarom men dit niet of nauwelijks doet, is onduidelijk. Een belangrijke factor lijkt het beheer van auteursrechten te zijn. Het gebrek aan goede legale businessmodellen werkt onbetaald downloaden in de hand: een situatie die dankbaar wordt uitgebuit door piraten.

In 2010 zal ECP-EPN aan de hand van maatschappelijk debat, onderzoek en bijeenkomsten met belanghebbenden bijdragen aan de zoektocht naar een oplossing voor de patstelling tussen consumenten en de entertainment-industrie. ■

INTERVIEW

Prof. dr Gerard van Oortmerssen | directeur ICTRegie

SNELLE ONTWIKKELINGEN VEREISEN FLEXIBELE IT-INFRASTRUCTUUR

WAT ZIET U ALS BELANGRIJKSTE UITDAGINGEN VOOR HET BEDRIJFSLEVEN VOOR DE KOMENDE TWEE JAAR?

"De belangrijkste uitdaging voor het bedrijfsleven is om zich flexibel aan te passen aan de razendsnelle ontwikkelingen. Vooral voor grotere bedrijven is dat geen sinecure. De belangrijkste ontwikkelingen zijn mijns inziens de veranderende houding van consumenten - die worden steeds kritischer. Ook hun medewerkers worden dat. Verder, de opkomst van sociale netwerken biedt kansen en kan niet worden genegeerd.

Klanten kunnen via internet snel informatie krijgen over kwaliteit en prijs van producten. Daardoor wordt de concurrentie scherper en moeten bedrijven een duidelijk toegevoegde waarde leveren als hun product niet het goedkoopste is. Bovendien gaan andere aspecten een rol spelen: de klant verwacht dat het product maatschappelijk verantwoord en duurzaam wordt geproduceerd. Ook aandeelhouders gaan hier meer en meer op letten. Bedrijven moeten daarom optimale transparantie geven wat betreft hun handel en wandel.

Medewerkers worden ook kritischer. De nieuwe generatie bestaat uit 'digital natives', zij zijn opgegroeid met computer, internet, Hyves. Als zij het bedrijf binnenkomen, willen ze zich niet in het harnas van de gestandaardiseerde bedrijfs-IT-omgeving laten wringen. Integendeel, ze willen hun werk doen met de middelen waarmee ze vertrouwd zijn: iPhone, sociale netwerken, Twitter, Google Wave. Bedrijven zullen zich hieraan moeten aanpassen. Verder moet het belang van sociale netwerken niet worden onderschat."

HOE MOETEN BEDRIJVEN OP DE OPKOMST VAN SOCIALE NETWERKEN REAGEREN?

"De opkomst van sociale netwerken zoals Twitter gaat razendsnel. Bedrijven zullen deze ontwikkelingen moeten volgen en de nieuwe mogelijkheden van deze interactieve media benutten. Die bieden de kans om te ontdekken wat leeft bij klanten en om makkelijk met hen te communiceren. Bedrijven zullen absoluut met deze nieuwe fenomenen moeten experimenteren."

WAT ZIJN DE BELANGRIJKSTE INTEROPERABILITEITSVRAAG- STUKKEN?

"In het algemeen vraagt de snelle ontwikkeling om een IT-infrastructuur die flexibel is. Snel inspelen op nieuwe vragen en ontwikkelingen vraagt aanpassing van de IT-systemen. Dit geldt overigens niet alleen voor bedrijven. Ook de overheid heeft hiermee te maken: ook daar moeten systemen voortdurend aangepast worden aan nieuwe wet- en regelgeving.

Flexibiliteit betekent dat systemen opgebouwd zijn uit componenten die onderling voldoen aan eisen van interoperabiliteit. Grote bedrijven hebben in het algemeen moeite om snel in te spelen op nieuwe veranderingen. Vaak zien we dat innovaties gemakkelijker gerealiseerd worden door startende bedrijven. Innovaties die binnen grote bedrijven bedacht zijn komen doorgaans beter tot ontwikkeling als ze in een spin-off buiten het bedrijf gerealiseerd worden."

WAT BETEKENT ICT VOOR U IN UW DAGELIJKS LEVEN?

"Als ik mijn leven van nu vergelijk met dat van zeg 25 jaar geleden, besef ik pas goed hoe belangrijk ICT in het dagelijks leven is, vooral in de zakelijke communicatie. Op een typische werkdag in 1985 had ik een paar afspraken, een vergadering, een paar telefoontjes, ontving ik misschien een brief en twee telexen of faxen. Die afspraken en vergaderingen zijn er nu ook. Maar daarnaast heb ik een intensief virtueel contact met veel mensen, privé en zakelijk. Ik ontvang tientallen nuttige e-mails per dag en ik volg via Twitter wat een vijftigtal bekenden dagelijks doen. Bij goed management is dit zonder meer een verrijking."

DEZE ONTWIKKELINGEN VOLTREKKEN ZICH GROTENDEELS AU- TONOOM. IS SPECIFIEK ICT-ONDERZOEK TOCH NOODZAKELIJK?

"Specifiek ICT-onderzoek is meer dan ooit noodzakelijk. Enerzijds omdat dit kansen biedt voor economische waardecreeatie, maar anderzijds omdat de autonome ontwikkeling van de technologie ons voor nieuwe uitdagingen stelt, zoals bijvoorbeeld privacy en omgaan met de toenemende complexiteit. In dat onderzoek zullen we overigens naast de techniek aandacht moeten besteden aan ethische aspecten, die worden steeds belangrijker."

Informatieuitwisseling tussen bedrijven en het optimaliseren van de ketens verhoogt de kwaliteit van de dienstverlening en de productiviteit. De continue behoefte aan gegevensuitwisseling maakt ook nieuwe elektronische diensten mogelijk. Bij het MKB en bij de overheid komt ketenoptimalisatie minder snel tot stand, wat de dienstenontwikkeling in die sectoren remt.

ECP-EPN biedt de overheid en bedrijven, zowel het grootbedrijf als het MKB, een neutraal platform om kennis uit te wisselen, samen te werken en afspraken te maken om ketenoptimalisatie en interoperabiliteit te bevorderen binnen sectoren en over sectoren heen. Het platform initieert daartoe aansprekende projecten, geeft publicaties uit, brengt partijen bij elkaar en verzorgt voorlichting.

ELEKTRONISCH FACTUREREN

Was het vorig jaar zo dat de wet- en regelgeving rondom e-factureren voor veel ondernemers nog onduidelijk was, dit jaar is voor hen een aantal technische en fiscaal-juridische obstakels weggenomen en is het veel aantrekkelijker geworden om te gaan e-factureren. In februari 2009 besloot staatssecretaris De Jager immers alle extra eisen voor de e-factuur af te schaffen. Deze wordt nu op dezelfde manier behandeld en zo nodig op juistheid gecontroleerd als de papieren factuur.

ECP-EPN heeft zich afgelopen jaar ingezet voor een grootschaliger adoptie van e-factureren. Een belangrijke rol daarin speelde het Stakeholdersoverleg e-factureren: vertegenwoordigers van Economische Zaken, Financiën, Belastingdienst, accountancy, banken en partijen actief betrokken bij standaardisatie stemden activiteiten en initiatieven af. Die afstemming bleek dit jaar van grote waarde bij de keuze van standaarden in de uitwisseling van elektronische facturen met de overheid en de interpretatie en de communicatie van het besluit van De Jager. Dat heeft zich vertaald in het convenant e-factureren van het ministerie van Economische Zaken en het bedrijfsleven (in april 2009) en in twee publicaties waarin Economische Zaken, Financiën, Belastingdienst, ECP-EPN en andere stakeholders nauw

'E-Factureren voor het bedrijfsleven' maakt ondernemers stap voor stap wegwijs in e-factureren en helpt hen een beslissing te nemen over het elektronisch verzenden en verwerken van facturen.

'E-Factureren voor accountants- en administratiekantoren' biedt administratieve en financiële professionals ondersteuning bij het adviseren van ondernemers over e-factureren.

Uitgaven van ECP-EPN, ministerie van Economische Zaken en ministerie van Financiën en, mede mogelijk gemaakt door participant Ricoh, verspreid op onder andere de landelijke Startersdagen van de Kamers van Koophandel en de Intermediairdagen van de Belastingdienst.

Staatssecretaris Jan Kees de Jager lanceert www.e-factureren.info

hebben samengewerkt en een eenduidige visie op e-factureren communiceren. Ook de beroepsorganisaties voor accountants en administratiekantoren werkten actief mee aan deze publicaties: het samenspel tussen Belastingdienst, accountants en administratiekantoren, softwareleveranciers en ondernemers zal er uiteindelijk voor zorgen dat de kosten van het voeren van een administratie zullen verminderen. Een transparante, volledig digitale administratie, met software die op de juiste manier eindgebruikers ondersteunt, zorgt dat ondernemers minder kans lopen slachtoffer te worden van fraude, administratieve processen binnen bedrijven steeds efficiënter kunnen worden uitgevoerd en heeft als neveneffect dat diezelfde administratie gemakkelijker gecontroleerd kan worden door accountants en later de Belastingdienst.

Tenslotte lanceerde staatssecretaris De Jager van Financiën in september de website www.e-factureren.info. Deze website werd, evenals de publicatie E-Factureren voor het bedrijfsleven, door de Expertgroep Awareness e-Factureren ontwikkeld. Hier kunnen ondernemers en adviseurs voor betrouwbare en onafhankelijke informatie over elektronisch factureren terecht.

www.e-factureren.info ■

OPEN MOBIEL INTERNET

Het Open Mobiel Internet Initiatief (OMI²), heeft zich vanaf 2006 vooral gericht op

het open en transparant maken van het eco-systeem en de techniek rond internet op je mobiel. Zo heeft OMI² eraan bijgedragen dat mobiele content gepubliceerd kan worden zonder tussenkomst van mobiele netwerk operators, dat consumenten vrij over het internet kunnen surfen en zijn er flat-fee abonnementen op de markt gekomen waardoor internet op je mobiel betaalbaar is geworden. Daarnaast is er de afgelopen jaren standaardisatie doorgevoerd en is per augustus 2009 gebruikersherkenning beschikbaar in de nationale mobiele netwerken. Ten slotte is er onder de vlag van OMI² ook een gedragscode opgeleverd voor 'Betaalde mobiele internetdiensten' om digitale content te kunnen afrekenen.

Inmiddels heeft mobiel internet vaste grond onder de voet in ons land, dit bleek vorig jaar al uit de marktstudie van OMI², Jungle Rating en Multiscope. In 2008 surften al zo'n 1,6 miljoen gebruikers één of meerdere keren per maand over het mobiele web. Momenteel wordt het aantal mobiele surfers op 2,5 miljoen geschat. Kwaliteit en aanbod van mobiele websites is echter nog wisselend, waarmee het bedrijfsleven kansen laat liggen. Vooral sites op het gebied van nieuws, weer & verkeer en communities zijn sterk vertegenwoordigd op het mobiele web maar relatief weinig grote winkelketens en online shops bieden een mobiele variant van hun website aan.

Voor de komende jaren is de OMI² boodschap dan ook dat de toepassing van mobiel internet, net als die van het 'vaste web', een onmisbare rol speelt in de communicatiestrategie van bedrijven, instellingen en overheid. Want mobiel is hét medium om individuele burgers en klanten te bereiken, waar ze zich ook bevinden en onafhankelijk of de communicatie via sms, mms, e-mail, het mobiele web of andere applicaties verloopt. OMI² kan helpen de toepassing van mobiel internet *mainstream* te maken door een realistische visie te brengen en partijen met elkaar te verbinden. Hierdoor transformeert OMI² in 2010 geleidelijk tot een kennisplatform op het gebied van mobiele diensten.

Waren het in 2008 ruim 35 partijen die het OMI²-initiatief ondersteunden, inmiddels hebben zich hierin ruim vijftig partijen verenigd.

www.openmobielinternet.com ■

HET MKB DIGITAAL IN VERBINDING

Het MKB benut ICT nog steeds te weinig terwijl intensiever gebruik ervan juist een positieve bijdrage kan leveren aan de arbeidsproductiviteit en economische groei. Bovendien zou dat ook beter zijn voor de concurrentiepositie van het Nederlandse bedrijfsleven. Het in 2007 gestarte Programma Nederland Digitaal in Verbinding (NDiV) heeft als doel de Nederlandse ICT-infrastructuur optimaal te benutten door middel van ketendigitalisering. Daarbij wil NDiV een eenduidig loket bieden waar de MKB'er met zijn vragen terecht kan.

ECP-EPN is sinds de start van NDiV bij het programma betrokken geweest en heeft ook het afgelopen jaar eraan bijgedragen, met name wat betreft doelgroepbenadering op onderwerpen als e-betalen, RFID en veiligheid, privacy, elektronische aangifte en authenticatie. In het eerste kwartaal van 2009 is gewerkt aan de afstemming tussen NDiV en het programma Digivaardig & Digibewust dat sinds januari 2009 bij ECP-EPN is ondergebracht (zie pagina 13). Ook heeft NDiV eVaardigheden als aandachtspunt opgenomen en werkt NDiV samen met de werkgroep Ondernemers van Digivaardig & Digibewust.

De ambitie is om het Nederlandse MKB in 2010 blijvend in de Europese voorhoede te brengen en houden qua ICT-benutting om zo van de kansen te profiteren die ICT-ontwikkelingen, en ketendigitalisering in het bijzonder, bieden. Hierbij heeft het ministerie van Economische Zaken drie pijlers opgesteld: het vergroten van de bewustwording en vaardigheden, het verbeteren van (ICT-)aansluiting op het overheidsbeleid en door het doen van onderzoek, monitoring en evaluatie. ECP-EPN zal in 2010 een rondgang doen onder de belangrijke spelers en actoren in het Nederlandse MKB, het belang van ketendigitalisering voor hen bespreken en een rondetafelbijeenkomst beleggen over de wijze waarop ketendigitalisering tot stand gebracht kan worden en de rol van de overheid daarin.

www.ndiv.nl ■

eHERKENNING VOOR BEDRIJVEN

In het programma eOverheid staan het verbeteren van de dienstverlening en het terugdringen van administratieve lasten door ontwikkeling van slimme betrouwbare ICT-oplossingen hoog op de agenda. Om dit goed te doen en gebruik zeker te kunnen stellen, is veilige elektronische herkenning van burgers en bedrijven die diensten afnemen

noodzakelijk. Overheidsdienstverleners moeten kunnen vertrouwen dat personen of bedrijven die transacties met de overheid doen daadwerkelijk zijn wie ze zeggen te zijn. Voor het oplossen van vraagstukken rondom eHerkenning van niet-natuurlijke personen is de overheid gestart met het programma *eHerkenning voor bedrijven* (eHvB). Uitgangspunt is dat gebruiker en gebruik centraal staan. Het programma voorziet in een stelsel voor eHerkenningsoorzieningen dat inzet in op (her-)gebruik van bestaande middelen/technologie en de ontwikkeling van nieuwe ICT-voorzieningen tot enkele cruciale onderdelen beperkt. Om te komen tot brede beschikbaarheid van middelen voor eHerkenning wordt gewerkt aan een 'open' afsprakenstelsel. ECP-EPN verzorgt input vanuit de markt voor ontwikkeling van het afsprakenstelsel. In de eerste maanden van 2009 is de programmastructuur zorgvuldig opgebouwd, de planning opgesteld en de marktconsultatie opgezet. In mei en juni vonden twee marktconsultatierondes plaats. De ECP-EPN achterban werd hiervoor ook uitgenodigd, met twee druk bezochte bijeenkomsten als resultaat.

Binnen verschillende expertsessies (Nationaal Authenticatie & ID-management Platform, Platform OpenID+, Expertgroep Standaardisatie - NeBES, Centraal College van Deskundigen van Informatiebeveiliging, Klankbordgroep Interoperabiliteit) heeft ECP-EPN geïnventariseerd hoe partijen tegen eHerkenning aankijken en wat hun verwachtingen zijn. Een belangrijk signaal was dat toekomstige gebruikers van het stelsel graag door de overheid betrokken wilden worden in het totstandkomingsproces van het stelsel en niet alleen aan het eind van de rit als afnemer van kant en klare oplossingen.

ECP-EPN heeft in de tweede helft van het jaar onder meer draagvlak en kwaliteit van voorgestelde eHerkenningso oplossingen onderzocht. In een aantal werksessies met de achterban zijn de wensen van toekomstige gebruikers – zoals portabiliteit en aansprakelijkheid – getoetst. In 2010 wordt het programma eHerkenning voortgezet. ECP-EPN organiseert een aantal bijeenkomsten en vervult in 2010 een rol die draagvlak versterkt, witte vlekken signaleert en aanpalende relevante onderwerpen en signalen inbrengt.

www.minez.nl/eHerkenning

www.afsprakenstelseleherkenning.nl ■

INTERNETADRESSEN RAKEN OP, VAN IPV4 NAAR IPV6

Het Internet Protocol (IP) is de bindende factor die alle internet-gebruikers ter wereld in staat stelt

met elkaar te communiceren. Het uit de zeventiger jaren daterende IPv4 biedt ruimte aan vier miljard IP-adressen. Met het sterk toenemende aantal apparaten dat met internet verbonden is – pc's, mobiele telefoons, PDA's, en zelfs huishoudelijke apparatuur – dreigt op niet al te lange termijn een tekort aan IP-adressen. Kijken we daarbij ook naar de opkomst van internet in regio's als China, India en Afrika, dan wordt een overstap naar IPv6 op korte termijn nog urgenter.

Staatssecretaris Heemskerk (m) feliciteert de winnaars van de IPv6 Awards 2009.

ECP-EPN en het ministerie van Economische Zaken hebben in 2005 de Nederlandse Task Force IPv6 opgericht om het bedrijfsleven bewust te maken van de noodzakelijke overstap van IPv4 naar IPv6. Sindsdien heeft ECP-EPN het secretariaat gevoerd van de Nederlandse Task Force IPv6. Daarnaast heeft ECP-EPN gewerkt aan de bewustwording van de urgentie, omvang en consequenties van deze overstap, zodat men op tijd maatregelen kan nemen. TNO, zo blijkt uit een recent onderzoek, maakt zich zorgen over de trage overstap op IPv6. Een snelle overgang is gewenst, omdat het aantal internetadressen waarschijnlijk in 2012 op is, stelt TNO. Er kunnen dan geen nieuwe apparaten meer op internet worden aangesloten. Inmiddels is al een aantal apparaten voorzien van een IPv6-adres. Maar een apparaat met uitsluitend een IPv4-adres kan niet communiceren met apparaten met uitsluitend een IPv6-adres. Bedrijven moeten er dus goed op letten dat nieuw aan te schaffen apparatuur geschikt is voor IPv6, zodat de overstap geen problemen oplevert.

Om extra aandacht te vragen voor de noodzakelijke overstap van IPv4 naar IPv6 zijn de IPv6 Awards in het leven geroepen. Bedrijven en instellingen die IPv6 succesvol hebben geïmplementeerd worden beloond omdat ze een voorbeeld-functie hebben voor veel andere organisaties. De awards-uitreiking 2009 heeft plaats gevonden tijdens het Jaarcongres ECP-EPN. Er waren zes categorieën gedefinieerd: bedrijfsleven, overheid & non-profit, onderwijs, publicatie, particulieren en internet service providers. De uitgereikte prijzen zijn ter beschikking gesteld door marktpartijen en bestonden uit geldbedragen tot 15.000 euro, een week lang consultancy en een laptop met een jaar lang mobiel internet. Vanwege het succes zullen de IPv6 Awards volgend jaar weer uitgereikt worden.

www.ipv6-taskforce.nl ■

XBRL

Organisaties wisselen bedrijfsinformatie uit op de meest uiteenlopende manieren: op papier of elektronisch, als Word-document of als een bestand voor een spreadsheet, enzovoort. Het ontbreken van een algemene standaard voor het uitwisselen van deze gegevens beperkt de mogelijkheden om deze gegevens op eenvoudige wijze te verzamelen, elektronisch uit te wisselen, te analyseren en zo nodig nader te bewerken.

Om dit gat te vullen is XBRL ontwikkeld: eXtensible Business Reporting Language. XBRL is een op XML (Extensible Markup Language) gebaseerde internationale open standaard voor het samenstellen en elektronisch uitwisselen van (financiële) businessrapportages en gegevens via het internet. Deze standaard is interessant voor onder andere ondernemers, accountants, intermediairs, overheid, belastingconsulenten en software-leveranciers. Zij kunnen daardoor efficiënter rapporteren. Sinds 2007 kunnen ondernemers hun financiële rapportages in XBRL-formaat aanleveren bij de overheid. In november 2009 is bekend gemaakt dat ook banken XBRL gaan gebruiken wat een belangrijk vliegwieleffect zal creëren en de implementatie van XBRL zal versnellen.

De Stichting XBRL Nederland is opgericht in 2002 en ECP-EPN ondersteunt haar activiteiten en voert sinds 2005 het secretariaat. De stichting voorziet in de behoefte aan informatie over de toepassingsmogelijkheden van XBRL en onderlinge uitwisseling van kennis en ervaring. Daarnaast promoot de stichting het gebruik van XBRL en ondersteunt

het de ontwikkeling van taxonomieën. Ook is XBRL Nederland vertegenwoordigd in XBRL International. XBRL Nederland wordt financieel en inhoudelijk gedragen door de deelnemende organisaties (bedrijfsleven, overheid, intermediaire organisaties, onderzoeks- en onderwijswereld). www.xbri-nederland.nl ■

EEN DIGITALE IDENTITEIT OP INTERNET

Er bestaat onder consumenten en bedrijfsleven behoefte aan een hoogwaardige B2C identityoplossing met een laag 'trustniveau'. OpenID+ is een initiatief van ECP-EPN waarin potentiële Identity Providers (IdP's) en Relying Parties (RP's) samenwerken om dit in Nederland van de grond te krijgen.

OpenID is een veilige, handige en snelle manier om in te loggen op websites die al door grote wereldspelers zoals Microsoft, Google en IBM ondersteund wordt. Consumenten kunnen met deze open source oplossing *gemakkelijker inloggen* op websites waarvoor een wachtwoord nodig is en desgewenst *eenvoudig gegevens importeren* vanuit een andere website. Met OpenID kan je bijvoorbeeld met een account van Hyves (een IdP) gemakkelijk en veilig registreren en inloggen op andere websites (RP's, zie kader).

De voordelen van één wachtwoord en gemakkelijk gegevens importeren zijn niet alleen waardevol voor consumenten, maar leveren ook bedrijven die een website hebben waarvoor een wachtwoord nodig is voordeel op. Omdat de consument door OpenID geen grote 'digitale sleutelbos' meer nodig heeft, vergeet hij nooit het wachtwoord voor een website en ligt de drempel om in te loggen lager. Dit betekent dat er meer contactmomenten met de consument zijn. Verder zijn gegevens die de consument vanaf een andere website kan importeren vaak op echtheid gecheckt en krijgt de website dus bijvoorbeeld het correcte mobiele nummer of de juiste adresgegevens binnen. Het inschrijven op nieuwe websites wordt hierdoor ook een stuk eenvoudiger doordat geen uitgebreid en drempelverhogend registratieproces plaatsvindt.

Gebruik van OpenID stuit echter ook op een aantal hordes. De grootste zijn *betrouwbaarheid* en *kritieke massa*. Om deze hordes te nemen heeft ECP-EPN begin 2009 het initiatief OpenID+ opgezet: OpenID voorzien van een extra laag vertrouwen.

OPENID+ IN DE PRAKTIJK

David heeft een Hyves-account. Hij wil graag bij een online boekwinkel een boek bestellen, maar heeft daar nog geen account. Omdat Hyves en de boekwinkel beide gebruikmaken van OpenID kan hij gemakkelijk met zijn Hyves-account inloggen op de site van de boekwinkel. Hij hoeft niet opnieuw een gebruikersnaam en wachtwoord aan te maken en te onthouden. Als David zijn boek heeft gevonden en wil afrekenen, vraagt de boekwinkel hem of zij de benodigde adresgegevens voor bezorging vanuit Hyves mogen importeren. Het adres van David is bekend bij Hyves, en hij geeft toestemming aan de boekwinkel om het adres te importeren. Het rekeningnummer vult hij nog zelf in, want dat heeft hij niet aan Hyves gegeven. Een dag later ligt zijn boek op de mat.

Deze extra laag *vertrouwen* is belangrijk voor de consument en voor aangesloten websites die bijvoorbeeld een dienst verkopen. Consumenten kunnen ervan uitgaan dat websites in het OpenID+ netwerk voldoen aan een aantal voorwaarden. Ook voor bedrijven die meedoen aan OpenID+ is vertrouwen belangrijk.

Er zijn – gebaseerd op internationale standaarden – de afgelopen tijd werkdocumenten opgesteld voor de OpenID+.nl specificatie en er is een convenant geschreven. De volgende stap is een Proof of Concept (PoC), waarin de technologie en de afspraken met een aantal partijen worden getest. ■

OPEN STANDAARDEN (NOIV)

Om de interoperabiliteit te vergroten, de afhankelijkheid van leveranciers te verkleinen en innovatie op de softwaremarkt te bevorderen heeft de Nederlandse overheid het 'Actieplan Nederland Open in Verbinding (NOIV) opgesteld'.

Met dit plan wil zij actief de toepassing van open standaarden en open source software in de (semi-)publieke sector stimuleren. Het beleid van de overheid heeft een 'comply or explain' karakter: overheidsdiensten passen per definitie open standaarden toe, behalve wanneer er steekhoudende argumenten zijn om dit niet te doen.

Deze politieke keuze van en binnen de overheid heeft consequenties voor het bedrijfsleven. Leveranciers van 'gesloten software' moeten deels hun dienstverlening richting de overheid aanpassen en bedrijven die informatie met de overheid uitwisselen zullen wellicht ook op een andere manier moeten gaan werken. Uit een inventarisatie van ECP-EPN blijkt dat er nog een aanzienlijk gebrek aan kennis is bij het bedrijfsleven rondom het beleid van de overheid. Daarom licht ECP-EPN, op verzoek van het ministerie van Economische Zaken, het bedrijfsleven voor en betreft het platform hen bij de implementatie van open standaarden en open source software binnen de (semi-)overheid. Hoe kunnen de effecten van deze keuze optimaal benut worden door het bedrijfsleven? Hiervoor is het project Open Standaarden ingericht.

Op 5 maart 2009 vond in Media Plaza een bijeenkomst plaats waar het beleid en de praktijk van de overheid is gepresenteerd en gediscussieerd werd over de door de overheid ingeslagen weg. www.noiv.nl ■

WEBRICHTLIJNEN

In 2004 zijn de zogeheten Webrichtlijnen ontwikkeld en door het kabinet als officiële kwaliteitsstandaard voor overheidswebsites vastgesteld in 2006. Deze webrichtlijnen zijn breed: ze geven bijvoorbeeld aan hoe websites technisch het best kunnen worden opgebouwd en adviseren tegelijk over het gebruik van een privacyverklaring op een site. De richtlijnen leveren websites op die beter en duurzaam toegankelijk zijn voor alle bezoekers en waarvan de interoperabiliteit is gewaarborgd doordat ze bruikbaar zijn voor verschillende browsers, mobiele *devices* en zoekmachines. Toegankelijkheid en interoperabiliteit zijn immers randvoorwaarden voor succesvolle digitale dienstverlening van overheid en bedrijfsleven.

Het is om twee redenen belangrijk dat het bedrijfsleven gebruik kan maken van webrichtlijnen en deze kan implementeren. Ten eerste omdat dan op termijn alle websites toegankelijk zijn voor alle gebruikers (waaronder visueel gehandicapten) en ten tweede kan het bedrijfsleven daardoor profiteren van economische voordelen. Deze zijn ondermeer:

- betere vindbaarheid door zoekmachines
- betere bereikbaarheid (ook voor mensen met een functiebeperking)
- voorbereid zijn op de toekomst (onder andere voor mobiele toepassingen)
- lagere kosten voor beheer
- een snellere site.

De kennis bij het bedrijfsleven over webrichtlijnen en mogelijk rendement is echter onvoldoende. VNO-NCW en MKB Nederland hebben aangegeven geïnteresseerd te zijn in webrichtlijnen, maar hebben behoefte aan een cijfermatige onderbouwing van het rendement. In 2010 begeleidt ECP-EPN daarom een proces waarin implementatie van webrichtlijnen bij een aantal pilotpartijen in het bedrijfsleven plaatsvindt en aan de hand van diverse indicatoren rendement wordt gemeten. Met de daaruit voortvloeiende cijfers en gegevens kan de kennis over webrichtlijnen en het mogelijk rendement ervan voor het bedrijfsleven (zowel grote als kleine bedrijven) worden vergroot. Hierdoor komen de doelen van webrichtlijnen – toegankelijkheid van websites en economische voordelen – dichterbij. ■

INTERNATIONALE VERTEGENWOORDIGING IN DE UN/CEFACT

ECP-EPN vertegenwoordigt de Nederlandse overheid in de Verenigde Naties als het gaat om internationale handel in het perspectief van standaarden van elektronisch zakendoen. Dit gebeurt binnen het onderdeel UN/CEFACT, dat zich richt op het vereenvoudigen en maken van afspraken ten aanzien van handelsprocedures en elektronische gegevens-uitwisseling (EDI, XML). Van over de hele wereld en vanuit een diversiteit van sectoren wordt hieraan deelgenomen. Voor de Nederlandse inbreng stemt ECP-EPN de belangen af met het Nederlandse bedrijfsleven binnen de Expertgroep eBusiness standards (NeBES).

Daarnaast participeert ECP-EPN als vicevoorzitter in de Legal Group van de UN/CEFACT. In die hoedanigheid draagt het platform onder andere bij aan een nieuwe recommandatie over de juridische aspecten van het 'Single Window Framework' en de verbetering van de UN/CEFACT *intellectual property rights policy*. ■

EXPERTGROUP E-BUSINESS STANDARDS (NEBES)

Deze standaardisatie-werkgroep binnen ECP-EPN verzamelt informatie over nationale en internationale standaarden, ontwikkelt visies en reacties op standaardenontwikkelingen. In sommige gevallen vertegenwoordigt de Expertgroep ons land in internationale standaardisatiegremia, waar beslissingen over standaarden worden genomen. Hiermee beoogt de Expertgroep e-Business Standards de toepassing van open e-commerce standaarden binnen Nederland te bevorderen en af te stemmen.

NeBES richt zich op het bewerkstelligen van optimale samenwerking van partijen rond de implementatie van standaarden in en tussen sectoren door gestructureerd overleg en werkgroepen. Via expertbijeenkomsten, seminars, workshops en publicaties vindt kennisuitwisseling plaats en wordt voorlichting gegeven over nationale en internationale ontwikkelingen zoals UN/CEFACT, ebXML, CEN/ISSS, enzovoort. Ruim veertig partijen nemen deel aan de Expertgroep NeBES. ■

**INTEROPERABILITEIT
BEVORDERT DE
COMMUNICATIE TUSSEN
BEDRIJVEN DOOR
GESTANDAARDISEERD,
ELEKTRONISCH
INFORMATIE UIT TE
WISSELEN**

INTERVIEW

Prof. dr Paul Schnabel | directeur Sociaal en Cultureel Planbureau

INVENTIEF GEBRUIK VAN ICT VERANDERT GEDRAG

HEEFT DE KOMST VAN INFORMATIE- EN COMMUNICATIE-TECHNOLOGIE DE OMGANG VAN MENSEN MET ELKAAR VERANDERD?

“Je kunt zeggen dat ICT het gedrag van mensen heeft veranderd, maar met bijna nog meer recht dat mensen ICT hebben veranderd. De mobiele telefoon bijvoorbeeld, bedoeld voor het zakenleven, is communicatie-instrument voor het alledaagse contact bij uitstek geworden. De technologie heeft zich dan ook steeds meer aangepast aan de behoeften van de werkelijke gebruikers: wij allemaal. Nieuwe technologie wordt overigens vaak eerst gebruikt op een traditionele manier en geleidelijk aan wordt ontdekt wat er meer mee kan. De televisie was aanvankelijk vooral een huisbioscoop, nu is het een interactief sociaal medium met ook unieke real-life-mogelijkheden.

Mensen maken creatief gebruik van nieuwe technologische mogelijkheden. Het is dan ook niet zo zeer dat ICT de wereld verandert maar het inventieve gebruik ervan doet dat wel. Daardoor wordt geleidelijk aan duidelijk wat ermee kan. Ook voor de computer geldt dit. Facebook, Hyves en Twitter zijn niet bedacht door technici. Er is sprake van een wisselwerking waarin de toepassingen groeien als deze hun dienst bewijzen, wat tegelijk betekent dat het gedrag verandert. De mobiele telefoon en internet zijn zo een sociaal medium geworden in plaats van in de eerste plaats een zakelijk medium.”

ICT IS GEEN PANACEE EN DE INVLOED VAN TECHNOLOGIE OP HET WEZEN VAN MENSEN EN DE SAMENLEVING MOET NIET WORDEN OVERSCHAT. KAN DE TOEPASSING VAN ICT WEL BIJDAGEN AAN DE OPLOSSING VAN MAATSCHAPPELIJKE VRAAGSTUKKEN, ZOALS DE KOSTEN VAN DE GEZONDHEIDSZORG, HET MOBILITEITSPROBLEEM EN DE MILIEUPROBLEMATIEK?

“ICT heeft de zorg beslist veel te bieden. Een arts kan dankzij breedbandcamera's en monitoren met scherp beeld

in veel gevallen ook op afstand een diagnose stellen. De patiënt hoeft het huis niet uit en de arts heeft geen reistijd. Voor een controle enkele keren per dag behoeft de hulpverlener niet steeds fysiek te gaan kijken en dat maakt dat de patiënt eerder naar huis kan of langer thuis kan wonen.

Dankzij internet en de pc kunnen we flexibeler werken in tijd en plaats. Dat kan de filedruk verminderen en het milieu wordt gespaard. Wel is die flexibiliteit minder groot dan men vaak denkt. In de eerste plaats lenen veel beroepen zich er niet voor. Denk aan de leraar, de caissière, de werknemer die in de fabriek een machine bedient, de arts, de laborant of de notaris. Maar, ook al werken mensen thuis, er blijft behoefte aan directe omgang met elkaar. Dat maakt overleg makkelijker. Onderschat ook niet het belang van informeel en spontaan sociaal contact: de kop koffie, het nieuws van de dag bespreken, zijn belangrijk voor de motivatie, zeker als het werk zelf niet zo boeiend is. Als medewerkers per week gemiddeld een dag of drie op kantoor zijn kun je je bedrijfscultuur goed behouden.”

ER ZIJN WEL OBSTAKELS VOOR DE INVOERING VAN ELEKTRONISCHE DIENSTEN ZOALS DE PRIVACY. DIE LIGT IN NEDERLAND TAMELIJK GEVOELIG, HOE ZOU DAT KOMEN?

“Ja, privacy is een belangrijk issue, maar ligt het nog wel zo gevoelig? Natuurlijk, met foto's van jeugdsonden wil je niet eeuwig worden geconfronteerd. Maar als er een beloning staat op het afgeven van gegevens is privacy vaak plotseling minder belangrijk. Denk aan het gebruik van de Airmiles- en Bonuskaart. En de trage invoering van het Elektronisch Patiënten Dossier is meer te wijten aan de terughoudendheid van hulpverleners, aan hun onderlinge verhoudingen in de sector, dan dat het probleem bij de burger ligt. De OV-chip heeft inmiddels in Rotterdam en Amsterdam zijn waarde bewezen: vrijwel geen problemen in het gebruik.”

TRENDS EN DOORBRAKEN

4

Zonder informatie- en communicatietechnologie is de westerse samenleving met haar welvaart ondenkbaar, en zonder verdere ontwikkeling van deze technologie onhoudbaar.

ICT-innovatie is dan ook het belangrijkste antwoord op de toenemende internationale concurrentie. Ook zal ICT een sleutelrol spelen bij het oplossen van grote maatschappelijke vraagstukken. Doelstellingen zoals een duurzame energievoorziening, het managen van de mobiliteit, een betaalbare en kwalitatief hoogstaande gezondheidszorg, toponderwijs en veiligheid zonder inbreuk op privacy, zijn alleen te realiseren door het 'smart' toepassen van ICT.

KWALITEITSLABELS VOOR WEBSITES

Internetgebruikers de mogelijkheid bieden om op eenvoudige en snelle wijze te zien of een website aan hun verwachting voldoet op het gebied van kwaliteit, privacy, beveiliging, betrouwbaarheid en geschiktheid. Het klinkt als een mooi ideaal. Het Europese project QUATRO Plus heeft een systeem ontwikkeld waardoor kwaliteitslabels digitaal gelezen kunnen worden. Hierdoor kunnen zoekmachines logo's weergeven bij de zoekresultaten zodat eindgebruikers direct kunnen zien welke websites welke kwaliteitslabels hebben. Door op het logo te klikken krijgt de eindgebruiker informatie te zien over de geldigheid van het label en of de informatie die daar staat betrouwbaar is. Dit bespaart de eindgebruiker tijd (hij hoeft niet allerlei websites afzonderlijk aan te klikken) en stimuleert het vertrouwen in de betrouwbaarheid van informatie die op het internet te vinden is.

Streven is dat er een open systeem ontstaat dat gebruikers en experts in staat stelt labels te creëren, delen en becommentariëren. Het is ook de bedoeling dat keurmerken aanhaken bij QUATRO Plus, zodat labels nog waardevoller worden. Inmiddels is het project afgerond.

ECP-EPN was in 2008 en 2009 leider van het werkpakket dat andere labelautoriteiten aanmoedigt om hun label digitaal leesbaar te maken via QUATRO Plus. Daarnaast leidde ECP-EPN de promotie van het Europese project. QUATRO Plus werd mede gefinancierd door de Europese Unie.

www.quatro-project.org ■

ICT EN ENERGIEBESPARING

ICT kan een belangrijke rol spelen bij de vermindering van het energiegebruik. In huishoudens, kantoren en handel valt minstens 10% energie te besparen door de inzet van 'slimme' informatie- en communicatietechnologie. De besparing wordt bereikt door een scala aan vernieuwende maatregelen die, zonder verlies van comfort, bij elkaar leiden tot dit percentage. Denk aan het door software regelen van verwarming in huizen en kantoren afhankelijk van gedragspatronen en weersvoorspellingen en aan energiezuiniger hardware. Daarnaast maakt ICT de decentrale opwekking van energie en de beschikbaarstelling daarvan aan het distributienet mogelijk (*smart grids*, met ICT als *enabler*).

Dan is dit verleden tijd...

ECP-EPN is van zins in 2010 de mogelijkheden van energiebesparing door ICT te agenderen. Het platform beoogt via discussiebijeenkomsten relevante partijen te bewegen daaraan aandacht te besteden. Het platform zou eveneens willen bevorderen dat organisaties in het veld een kenniscentrum opzetten dat een 'huis' biedt aan de verschillende experimentele projecten op dit gebied. Daar kan men dan terecht voor achtergrondinformatie over die pilots. De kennisinstellingen ICTRegie, TNO ICT en Novay zullen hierbij betrokken worden. ■

GEZONDHEIDSZORG EN ICT

De kosten van de gezondheidszorg stijgen al enige tijd en zullen dat de komende jaren ook blijven doen. Enerzijds komt dit doordat gebruik wordt gemaakt van duurdere en geavanceerde nieuwe technologieën, anderzijds zijn onze langere levensduur en toename van het aantal mensen met welvaartsziekten daar debet aan. Ook neemt de volgende jaren de schaarste op de arbeidsmarkt niet af – waardoor minder handen aan het bed – en zullen de negatieve sociale en maatschappelijke gevolgen van ziekte toenemen.

Om deze problemen het hoofd te bieden is onder meer een ingrijpende aanpassing nodig op het vlak van zorginformatie. Pas bij elektronische gegevensuitwisseling tussen zorgverleners kan zorg anders worden georganiseerd en geïntegreerd worden aangeboden: rond de patiënt en niet langer rond ziektebeelden, disciplines of instellingen. Ook taken en verantwoordelijkheden zijn dan anders te verdelen. Dit alles verhoogt de kwaliteit, effectiviteit en efficiëntie van de zorg.

De zorg heeft inmiddels de interne processen (HRM, administratie, financiën, declaratie, logistiek) grotendeels gedigitaliseerd. De digitalisering van patiëntgerelateerde processen in de zorg loopt daarbij echter ver achter. De volgende stap – de uitwisseling van gegevens tussen zorgverleners en ketenoptimalisering – is daardoor nog lang niet aan de orde.

ECP-EPN wil komend jaar op bestuurlijk niveau ketenoptimalisatie in de zorg agenderen door goede voorbeelden te beschrijven en te verspreiden en *stakeholders* onderling in contact te brengen, zodat ze in een vroeg stadium op de hoogte zijn van elkaars plannen. Daardoor kunnen zij een gedeelde visie op ontwikkelingen onderschrijven, knelpunten signaleren en gezamenlijk werken aan oplossingen. Met spelers in het veld (onder meer zorgverzekeraars, VWS,

NICTIZ) wil ECP-EPN een aantal workshops organiseren die kunnen bijdragen aan een versnelling van de invoering van zorg op afstand, inclusief interoperabiliteit en standaardisatie, en de regulering van privacyaspecten. ■

VIRTUELE WERELDEN

Dit voorjaar had in Amsterdam de internationale conferentie MetaMeets 2009 plaats, mede georganiseerd door ECP-EPN. Tijdens dit evenement bespraken onder meer professionals uit verschillende landen in Europa de mogelijkheden om virtuele werelden voor multinationals zakelijk te benutten, bijvoorbeeld om te besparen op reiskosten.

Een project bij de overheid dat hier werd getoond betrof ondersteuning bij resocialisatie dankzij virtuele omgevingen: jonge criminelen trainen in een virtuele wereld hun sociale vaardigheden. In een neutrale driedimensionale omgeving die de werkelijkheid zo goed mogelijk nabootst leren zij als werknemer hoe zij zich moeten gedragen om in *real-life* hun baan te behouden, bijvoorbeeld dat zij op tijd op afspraken komen. De trainingen waren opgezet door het Innovatielab van de Dienst Justitiële Inrichtingen. ECP-EPN zal MetaMeets 2010 eveneens ondersteunen.

Op PICNIC 2009 verzorgde ECP-EPN samen met UPC een sessie over Co-creation & user-generated content. Grote technologische ontwikkelingen, zoals platformsites (YouTube, LinkedIn, Google Wave, Facebook) en virtuele 3D-omgevingen, veranderen de onderlinge relatie tussen leveranciers en consumenten diepgaand. Consumenten worden coproducten (prosumenten), wat de klassieke transactiemodellen onder druk zet. Cocreatie – het gezamenlijk creëren van waarde door een samenwerking tussen consument

en producent – is een van de mogelijke andersoortige nieuwe modellen van waardecreatie.

Verder verzorgde ECP-EPN het afgelopen jaar evenals de jaren daarvoor de nieuwsbrieven en de site van het Platform Virtuele Werelden met blogs en informatie over virtuele werelden.

www.platformvirtuelewerelden.nl ■

FLEXIBEL WERKEN ALS IMPULS VOOR ECONOMIE

Grootschalige introductie van flexibel werken in Nederland is zowel belangrijk als haalbaar en ECP-EPN wil de invoering ervan versnellen in samenwerking met onder meer het TeleWerkForum/Het Nieuwe Werken.

Internet en andere digitale technologie (inloggen op beveiligde bedrijfsnetwerken, mobiel breedband, elektronische agenda's, etc.) maken het mogelijk een groot deel van het werk te doen zonder het traditionele kantoor en op tijden die daarvoor het best worden geacht. Breedband en hoge kwaliteit camera's en monitoren met scherp beeld zorgen zo nodig voor visueel contact met collega's elders. Moderne managementstijlen ondersteunen de trend waarbij aan werknemers meer verantwoordelijkheid wordt toegekend.

Gea van Berckel

Gezien de merites van flexibel werken – onder meer op het vlak van productiviteitsgroei, arbeidssatisfactie, duurzaamheidsaspecten, arbeidsparticipatie van specifieke groepen zoals personen die zich moeilijk verplaatsen – is het een maatschappelijk belang om te komen tot

verregaande invoering. In de toegenomen internationale concurrentiestrijd is het een *asset* dat onze economische kracht versterkt en dat opkomende economieën missen.

De vakbeweging, werkgeverskoepels en de overheid ondersteunen (onder voorwaarden) flexibel werken. In samenwerking met de relevante partijen, zoals het TeleWerkForum, wil ECP-EPN een aantal meetbare doelen formuleren die in een tijdsspanne van drie tot vijf jaar bereikt dienen te zijn en bijdragen aan de realisatie daarvan. Te denken valt aan een percentage werknemers dat een of meer dagen per week niet op een vaste locatie werkt, een meetbare afname van woon-werkverkeer, wenselijke wetswijzigingen enzovoorts. Vanwege de neutrale positie van ECP-EPN is het platform de organisatie bij uitstek die in samenspraak met deze partijen een dergelijk traject kan vormgeven. ■

RENDEMENT VAN ICT

Met participant ICTRegie organiseert ECP-EPN begin 2010 een workshop over het rendement van investeringen in ICT. Aanleiding is de constatering dat die in Europa (met uitzondering van Engeland) minder tot productiviteitsstijging leiden dan in de Verenigde Staten. De bijeenkomst, waaraan een twintigtal opinieleiders uit het bedrijfsleven en de wetenschap deelneemt, wordt geleid door dr Alexander Rinnooy Kan, lid van de Raad van Advies van ECP-EPN.

NOTICE & TAKEDOWN

In 2008 hebben overheid, bedrijfsleven en belangenverenigingen – onder leiding van de NICC (Nationale Infrastructuur ter bestrijding van Cybercrime) – samen de gedragscode Notice and Takedown opgesteld. Deze gedragscode is in oktober 2008 gepresenteerd aan staatssecretaris Frank Heemskerk van het ministerie van Economische Zaken. De gedragscode is vrijwillig en beschrijft hoe particulieren en bedrijven in de online sector omgaan met klachten over onrechtmatige inhoud op internet, zoals kinderporno, plagiaat, discriminatie en aanbod van illegale goederen. ISP's en webhosters zijn bijvoorbeeld aansprakelijk voor de informatie die ze hun klanten aanbieden, wanneer zij deze informatie na een terechte klacht niet weghalen. Daarnaast biedt de gedragscode meer duidelijkheid bij het bepalen of een klacht terecht is en welke stappen bij afhandeling gevolgd dienen te worden.

In januari 2009 heeft ECP-EPN het secretariaat van de werkgroep Notice and Takedown overgenomen van de NICC. De werkgroep valt onder de paraplu van het Platform Internetveiligheid. De belangrijkste doelstelling van de werkgroep is het beheer van de gedragscode (evalueren en eventuele wijzigingen doorvoeren) en het delen van kennis en ervaringen rond de werking van de gedragscode in de praktijk. ■

ECP-EPN communiceert met velen: deelnemers, stakeholders, doelgroepen van bepaalde thema's, pers en belangstellenden. Websites, nieuwsbrieven, publicaties en, niet te vergeten, uiteenlopende bijeenkomsten. In een samenleving die steeds digitaler wordt blijkt het elkaar ontmoeten, de menselijke factor, essentieel.

PERS

ECP-EPN is het afgelopen jaar rondom verschillende thema's in het nieuws geweest. Daarnaast werd het platform ook door landelijke en branchespecifieke pers benaderd voor het leveren van informatie, het geven van interviews en om de juiste experts op verschillende gebieden met elkaar in contact te brengen. ■

Bron: Haarlems Dagblad 2-11-2009

Bron: AD 27-11-2009

WEBSITES

In 2009 heeft ECP-EPN haar website vernieuwd. De site is vormgegeven in de nieuwe huisstijl die vanwege de integratie van de twee platforms, ECP.NL en EPN, is ontwikkeld. Naast www.ecp-epn.nl beheert ECP-EPN diverse andere sites gerelateerd aan verschillende projecten:

- www.mijndigitalewereld.nl
- www.internetbootcamp.nl
- www.digibarmeter.nl
- www.gebouw13.nl
- www.watchyourspace.nl
- www.ipv6-taskforce.nl
- www.xbrl-nederland.nl
- www.openmobielinternet.com
- www.platformvirtuelewerelden.nl
- www.vertrouwen20.nl
- www.openidplus.nl ■

NIEUWSBRIEVEN

ECP-EPN verstuurt elke maand een digitale nieuwsbrief met actualiteiten, informatie over lopende projecten en aankondigingen van congressen en seminars. Deze e-mailniewsbrief kent ruim 5.000 abonnees. Ook verschijnt regelmatig de papieren nieuwsbrief. ■

PUBLICATIES

In 2009 zijn de volgende publicaties verschenen:

- Rapport: Verkenning mogelijkheden uniform logo-systeem voor RFID-toepassingen
- Rapport: Readiness Monitor e-Factureren
- Rapport: Identiteitsmanagement in Nederland - De stand van zaken
- Roadmap voor Vertrouwen in de Informatiesamenleving (Roadmap Vertrouwen 2.0)
- E-Factureren voor het Bedrijfsleven
- E-Factureren voor Accountants- en Administratiekantoren
- Tienpuntenplan Flexibel Werken
- Privacy Communicatie Model
- Mijn Kind op Hyves (Digivaardig & Digibewust en Stichting Mijn Kind Online). ■

EVENEMENTEN 2009

ECP-EPN organiseert het hele jaar door diverse evenementen. Vanuit verschillende projecten worden themaseminars georganiseerd om deelnemers en andere organisaties te informeren, en om inbreng te verkrijgen vanuit deze partijen.

Daarnaast organiseert ECP-EPN **deelnemersbijeenkomsten**. Tijdens deze deelnemersbijeenkomsten wordt stilgestaan bij de ontwikkelingen in de informatiesamenleving, vertellen inspirerende sprekers over actuele thema's en hebben de deelnemers de mogelijkheid hun visie te geven tijdens discussies.

Ook wordt vier maal per jaar een **dinerbijeenkomst** georganiseerd in Hotel Des Indes voor premium members van ECP-EPN. Hierbij worden bewindslieden en andere personen met een maatschappelijk hoge positie uitgenodigd en wordt met hen in informele ambiance gediscussieerd.

Eveneens vond dit jaar weer een serie seminars over ICT-beleidsonderwerpen plaats, waarbij de marktpartijen werden geconsulteerd.

JAARCONGRES ECP-EPN - UW AFSpraak MET DE INFORMATIESAMENLEVING

Op 26 november 2009 heeft het Jaarcongres ECP-EPN plaatsgehad. Na tien succesvolle jaren elders vond het congres op een nieuwe locatie plaats. Ook is een nieuwe formule gehanteerd. Zo'n 450 congresbezoekers volgden in het Circustheater in Scheveningen interactieve sessies bij de programmaonderdelen De Maatschappij, De Techniek en De Toekomst. In de middag werd het congres plenair afgesloten met vier topsprekers uit overheid en bedrijfsleven.

EVENEMENTEN 2009

5 februari	Startconferentie Digivaardig & Digibewust
10 februari	Safer Internet Day
5 maart	Jaarcongres NOiV (i.s.m. Programmabureau NOiV)
18 maart	Deelnemersbijeenkomst ECP-EPN
7 mei	Seminar Trust in e-commerce: 10 years of Dutch Experience (i.s.m. ministerie van Economische Zaken, Van Doorne en Considerati)
14 mei	Werkconferentie Interoperabiliteit – Goed geregeld (i.s.m. TNO en Novay)
22-23 mei	MetaMeets 2009
10 juni	Seminar Identiteitsmanagement: eenheid in verscheidenheid
17 juni	Launch "The E-Readiness 2009 Rankings" (i.s.m. IBM)
1 juli	Deelnemersbijeenkomst ECP-EPN
9 september	Congres e-Factureren: Het MKB aan de slag met elektronisch factureren (i.s.m. ministerie van Economische Zaken en Media Plaza)
23 september	Breakout sessie co-creatie & user-generated content (i.s.m. UPC en PICNIC09)
29 september	Deelnemersbijeenkomst ECP-EPN
30 september	Symposium Grenzeloos Mediawijs (i.s.m. Vereniging van Openbare Bibliotheken en het Mediawijsheid Expertisecentrum)
30 september	Workshop Future Networks
1 oktober	Seminar Internet Governance Forum: 'Met het oog op privacy'
1 oktober	Workshop e-Government
5 oktober	Workshop ICT Innovation
6 oktober	Accountancynieuwsdag
7 oktober	Internationale conferentie ISSE - Identity 09 (plenaire lezing en een paneldiscussie over privacy & identiteiten op de tweede dag van de conferentie)
7 oktober	Workshop e-Health
7 oktober	Workshop ICT for Sustainable growth
13 oktober	Seminar Privacy & Mobiel Internet
4 november	Informatiedag strategische kansen in de financiële sector (i.s.m. NEN)
5 november	Publiekslancering van de campagne Internet Boot Camp van Digivaardig & Digibewust
26 november	Jaarcongres ECP-EPN en Diner aan Zee
8 december	Kick-off bijeenkomst Platform Internetveiligheid
15 december	Eindejaarssociëteit ECP-EPN

JAARCONGRES ECP-EPN 2009

Over:

- Duurzaamheid & ICT
- De digitale samenleving
- e-Inclusion en media literacy
- OpenID, IPv6 en location based services
- Flexibel werken
- Smart Nederland

**DIT JAAR VERNIEUWEND,
VERRASSEND EN VERBINDEND!**

UW AFSpraak met de
INFORMATIESamenleving

Diner aan Zee in het Kurhaus

- Adjjedj Bakas, Trend Office Bakas
- Exclusief, sfeervol en inspirerend
- Met dank aan IBM en Ricoh

Met dank aan de congrespartners: SIDN, UPC, Ricoh, TNO, Vodafone en Digivaardig & Digibewust

WORLD CONGRESS ON INFORMATION TECHNOLOGY (WCIT) 2010

Tijdens het World Congress on Information Technology (WCIT) dat iedere twee jaar

wordt georganiseerd, komen uit meer dan tachtig landen ruim tweeduizend captains of industry, regeringsleiders en wetenschappers bijeen. De deelnemers bespreken op wereldniveau de uiteenlopende toepassingsmogelijkheden van ICT, dit maal in Amsterdam van 25 tot en met 27 mei.

Het thema van WCIT 2010 is Challenges of Change. De focus ligt op het inzetten van ICT om nu en in de nabije toekomst maatschappelijke vraagstukken – zoals klimaatverandering, energiebesparing, mobiliteitstoename – het hoofd te bieden. Gesproken wordt in negen tracks: Creative Industries, Cyber Security & Safety, E-Government, E-Health, Energy, Mobility, Sharing Space, Water en E-Inclusion.

Al halverwege het afgelopen jaar begon ECP-EPN met de voorbereidingen van de invulling voor de track e-Inclusion, waarvoor zij verantwoordelijk is. E-Inclusion richt zich op het gebruik van ICT om maatschappelijke participatie te bevorderen en economische vooruitgang te boeken, en zo de merites van ICT alle segmenten van

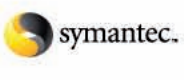
de samenleving te laten bereiken. Overheden wereldwijd, en ook de Europese Commissie in haar ICT-Agenda, streven er bovendien naar dat niemand in de informatiesamenleving buitengesloten raakt door onvoldoende vaardigheden om volwaardig mee te kunnen doen.

Een van de belangrijkste uitkomsten van het congres is de Declaration of Amsterdam met de titel 'The Digital Road to Recovery'. Deze verklaring zal aanbevelingen doen aan de deelnemende overheden en bedrijven gericht op het inzetten van ICT om de eerder genoemde problemen te adresseren en de groei van de economie te bevorderen.

Bij de invulling van de track E-Inclusion wil ECP-EPN ondermeer uitdragen dat in Nederland de mogelijkheden van ICT worden onderkend en vrijwel overal in de samenleving volop worden benut. Op beleidsniveau zet het huidige kabinet zwaar in op deze thema's met programma's als Digivaardig & Digibewust en Mediawijsheid. Ook de Nederlandse industrie neemt steeds vaker haar verantwoordelijkheid als het gaat om veilig en verantwoord internetgebruik. De samenwerking daarbij tussen markt en overheid en marktpartijen onderling maakt Nederland uniek. Hiermee maakt Nederland haar reputatie als bruggenbouwer meer dan waar.

www.wcit2010.com ■

DEELNEMERS ECP-EPN 2009-2010

 menzis zorg en inkomen	 MeteoConsult A Meteogroup Company	 Microsoft	 MKB NEDERLAND	 mobillion	 mocreate [®] new media marketeers
 momac bringing results to mobile	 motricity	 MPA MOTION PICTURE ASSOCIATION Audiovisual Entertainment For Global Audiences	 MTV NETWORKS Benelux	 Multiscope	 Nederland's uitgeversverbond
 Netherlands Business & Entertainment	 netsize Mobile Business & Entertainment	 NEVI	 Ngi	 Nictiz Betere zorg door betere informatie	 NIVRA
 NLkabel schakelaar van kabel en glas	 NOREA de beroepsorganisatie van IT-auditors	 NPO	 NVB Nederlandse Vereniging van Banken	 nvpi	 NXP founded by Philips
 NYENRODE BUSINESS UNIVERSITEIT	 Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap	 phasefour	 PHILIPS	 PINS	 POLITIE Amsterdam-Amstelland
 Port of Rotterdam Havenbedrijf Rotterdam v.o.v.	 PRICEWATERHOUSECOOPERS	 Qiy bv	 Raad Nederlandse Detailhandel	 Rabobank	 Rathenau Instituut
 RDW	 Reed Business	 REGGIFIBER	 RICOH	 RINIS	 Gemeente Rotterdam
 ROZIS Realtime Online Zaken Invoeren	 SAP	 Schuitema	 SERVICE2MEDIA Empowering life on the move	 sharewire	 Shell
 SIDN	 SIEMENS	 SOGETI	 SOLV.	 Stichting Netwerk Gerechtsdeurwaarders	 symantec.
 syn tens	 T-Mobile	 De Telegraaf	 tempo-team	 De Telefoongids Gouden Gids	 THE SAINTS
 thuiswinkel.org	 Tilt Share content for your technology and security	 TNO	 TNT post	 trustAlert SECURITY SOLUTIONS	 TU Delft Delft University of Technology
 TU/e Technische Universiteit Eindhoven University of Technology Where Innovation starts	 Unilever	 UNIVERSAL UNIVERSAL MUSIC MOBILE	 UNIVERSITEIT VAN TILBURG	 upc	 VanDoorne Advocaten • Notarissen • Fiscalisten
 VECOZO	 VERENIGING KAMERS VAN KOOPHANDEL	 (vereniging) openbare bibliotheek	 VERBOND VAN VERZEKERAARS	 VERDONCK KLOOSTER ASSOCIATES	 VNO NCW
 vodafone	 VolkerWessels Telecom	 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport	 Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer	 WNI weathernews	 weeronline Altijd jouw weer
 ANIMAL SCIENCES GROUP WAGENINGEN	 XBRL eXtensible Business Reporting Language NEDERLAND	 YACHT	 zetes ALWAYS A GOOD ID	 Ziggo	 ZX Factory
 gemeente Zoetermeer	 Zorgverzekeraars Nederland				

KENNISPARTNERS

COLOFON

Dit jaarverslag is een uitgave van ECP-EPN

Samenstelling en redactie

Joyce Martina-Roel (eindredactie)

Renée Bol

Ontwerp

Grafisch Buro van Erkelens, Den Haag

Druk

Drukkerij Hega, Rijswijk (Den Haag Zuid)

Contactgegevens

ECP-EPN

Overgoo 13

Postbus 262

2260 AG Leidschendam

T: 070 4190309

E: info@ecp-epn.nl

I: www.ecp-epn.nl

© ECP-EPN 2009

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeleenvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorgaande schriftelijke toestemming van de maker.

Alhoewel de auteur en uitgever uiterste zorgvuldigheid betracht hebben bij het samenstellen van deze uitgave aanvaarden zij geen aansprakelijkheid voor schade van welke aard ook, die het directe of indirecte gevolg is van handelingen en/of beslissingen die (mede) gebaseerd zijn op de in deze uitgave vervatte informatie.

ECP-EPN

Platform voor de InformatieSamenleving

Overgoo 13

Postbus 262

2260 AG Leidschendam

T +31 (0)70-419 03 09

F +31 (0)70-419 06 50

E info@ecp-epn.nl

W www.ecp-epn.nl